

د هېرېدلو نه دي

هدايت الله حميدي

نه مې غوښتل څه پرې وليکم. اصلاً زما يې ورسره څه! نه هغه وخت شته وم، نه ورسره مستقيم تړاو لرم. هسې هم پدې ډول مناسبتونو لږ لږ کليشوي عنوانونه او سلگونه پانې کښل کيږي. کيدای شي زما په څېر يې ډير، يوازې عنوان وگوري او ترې تير شي. که دې کومه يوه د سرليک، ليکوال يا موضوع په سترگو په زړه کيناسته، ممکن تر پايه يې ولولې، که نه ډير لیکنې خو پرته لدې چې يو ځل ولوستل شي، ځوانيمرگې شي.

دا ټولې خبرې مې چې سره يو ځای کړې، پايله دا راووته چې د جدي په شپږمه به څه نه ليکم. د دې پر ځای به په کومه بله موضوع سر وخوروم چې هم نوې وي او هم زړه رابښکونکې.

اورې مې له درانده باره سپکې شوې.

ناڅاپه وارخطا شوم، زړه مې درزا پيل کړه، څه انځورونه مې پرلپسې له سترگو تېر شول، په ليدو يې ورپرېدل، ناکراره شوم، په ځای کې را جگ شوم. غوښتل مې پرې غږ وکړم:

— "هي کاکه ځوانانو! هې پتلون کړو نجونو! موږ مه هيرؤ! دا د هېرېدلو نه دي."

پرته لدې چې زما غږ ور ورسپري، هغوی مې په کړس کړس خنداگانو کې له مخې تېر شول.

ما د دري دېرش کاله وروسته نسل څه ځوانان وليدل.

زما په څېر يو په ځان مين راپاخيدلی وو، ويل يې:

— "زموږ يې پر هاغه امريکايي استعمار څه! اصلاً دلته هېڅ ندي تير شوي، نه کنړ بمبار شوی نه شينلنډ او نه دهرآود. نه په هلمند کې کلي سوزېدلي او نه په کندهار کې لنډغر امريکايي د لوبو په نيت د شپاړسو ښځو او ماشومانو سرونه غلبيل کړي."

نږدې وه زړه مې وچوي... نه ځمکه په خبرو راتله چې بچيانو ته د پلرونو کيسې واوروي، نه اسمان د مظلومو ميندو حال بيانولو.

دلته ورو ورو امريکايي استعمار هم هسې هيريدو لکه روسي او انگريزي، خو څه ژوندي ترخه يادونه لاشته ول:

— دا دري دېرش کلن ځوان، يوازې دومره پوهيږي چې دی لاد وروني وو، پلار يې په چاپه کې شهيد شوی

— دا پېغله څه په ياد نه لري خو له مور نه يې دا کيسه ډېر ځلې اورېدلې: (ته څلور کلنه وې چې د پلار کټ ته ودرېدې، په وينو لړليو بارځوگانو دې يې لاس راکش کړ ودي ويل: "ښه شو چې شهيد شو. اوس خو به له امريکايانو بې غمه وي.")

— دلته د ډېرو په سترگو کې يوازې هغه تورې کڅوړې راگرځي چې ډېر سپين مخونه يې د تل لپاره پټ کړل.

دې انځورونو وويرولم.

ژر مې قلم راواخيست.

وليکه قلمه! يو څه وليکه.

رنگ دې وچ شه!

چې نن نه ليکې، نو څه ليکې!

هسې نه چې سبا خلک بگرام هير کړي، لکه نن چې پل چرخي هيريږي.

هسې نه چې بيا B۵۲ او کروزر هير کړي لکه نن چې TU ۱۸ او اسکات هير شوي.

هسې نه چې بيا خلک... هير کړي لکه نن چې کمونستان هير شوي.

نو څرنگه چې د اکتوبر اوومه د هيرولو نه ده، هغسې د جدي شپږمه.

اصلاح ملي (ا از اينبا بدست آورید

کابل: تايمني، چهارراهی حاجي محمد داد، سرک ۴، دفتر مرکزی جمعيت اصلاح، تيلفون: ۰۲۰۲۲۰۴۳۰۵ / ۰۷۹۹۳۹۴۰۱۵

کابل: کوته سنگي، سرک سيلو، بلاک های شاداب ظفر، انتشارات اصلاح افکار، موبایل: ۰۷۷۸۱۹۱۳۸۲

کابل: شهرنو، چهارراهی انصاری، کتاب فروشی رسالت، ۰۲۰۲۲۰۳۳۵۹

کابل: انتشارات مستقبل مقابل بلاک های شاداب ظفر، ۰۷۷۸۸۷۰۳۰۵

کابل: کمپيوتر فروشی الکاموي جاده نادر پشتون، مارکيت الله نظر، منزل ۲ و کان ۲/۳، ۰۷۹۹۳۹۰۸۱۹

کابل: کابل ده افغانان کتاب فروشی بيهقي

کابل: انتشارات بنياد علمی و فرهنگي مسجد جامع پل خشتی، ۰۷۵۲۲۲۲۲۲۲ / ۰۷۹۹۰۱۱۱۱۱

فغاره: جلال آباد، د محاکمو رياست شاته چهل متره سرک، ښی لاس، څلورمه کوڅه، لومړی کور د جمعيت اصلاح دفتر (ابو يوسف تعليمی مرکز) تيلفون: ۰۷۰۰۶۳۲۴۸۰

د شیرين دل پلازي لاندې پور، نقیيب کتاب پلورنځی، تيلفون: ۰۷۰۰۹۵۶۴۲۳ / ۰۷۷۲۸۲۸۶۳۹

کندهار: شهر نو هرات سرک خوشبخت سالون ته مخامخ سوري مينه د جمعيت اصلاح دفتر تيلفون: ۰۷۰۰۳۰۸۲۷۱ / ۰۷۰۰۶۶۸۹۴۸

فغانه: مهترام ښار، حمزه مارکيت تيلفون: ۰۷۹۹۴۴۲۹۲۰

هرات: سرک بانک خون، جاده مسجد جامع باغچه مهتر، انجن اخلاق و معرفت ۳۳۵۵۹۰ - ۰۷۰۰۴۳۰۲۳۳ - ۰۷۹۹۲۰۶۱۹۷ - ۰۷۹۹۱۰۹۰۷۳

پلخه: تيلفون: ۰۷۰۰۵۴۲۲۱۱ / ۰۷۹۹۶۹۴۲۴۵

کندهار: شهر کندهار، جاده ولايت، کوچه حاجی میری، مؤسسه تحصیلات عالی سلام ۰۷۸۷۷۰۳۷۲۴

پغلان: پلخمری، مارکيت اتفاق کتاب و قرطاسيه فروشی رسالت، ۰۷۰۰۵۸۹۵۷ / ۰۷۷۷۴۷۶۴۶۹

لوگر: مرکز، مدينه مارکيت سرک مسجد جامع، کتاب فروشی سادات، سيد عبدالحميد هاشمی، تيلفون: ۰۷۰۰۰۴۴۹۸۱

لوگر: محمدآغه، واغجان بازار، پهلوی کلنيک حسين خيل، تيلفون: ۰۷۷۵۴۱۳۸۷۶

پکتيکه: د گردیز ښار، مرکزي چوک، د نسي نمايندگي وحيه الله، ۰۷۷۹۲۱۳۸۲۲

خوست: افغان ټاور شاته خوست مرکز طی لابر اتوار دومه پور د جمعيت اصلاح ساحوی دفتر واکتر محمد گلاب، ۰۷۹۹۱۷۴۵۴۶ / ۰۷۷۱۷۴۵۴۶

فغاره: بازارچه کتاب دکان مولوی حبيب الرحمن ۰۷۷۹۶۳۴۱۹۲

بدخشان: فيض آباد، ۰۷۷۵۲۷۰۵۰۸ / ۰۷۰۷۸۳۱۳۶۴

زابل: ۰۷۰۰۳۰۱۹۴۸۰

فرا: جاده مخابرات دست راست مرکز علمی و فرهنگي توحيد، ۰۷۰۳۲۰۲۰۴۴

کونړ: د معارف رياست ته مخامخ د جمعيت اصلاح ساحوي دفتر پيښور مرکز فرهنگي اسلامي افغانستان، تيلفون: ۰۹۱۵۸۵۲۷۹۵

قيمتیک شماره ۱۰ افغانی

سر مقاله

بیا هم

د جدي شپږمه

هو! د جدي شپږمه زموږ د هیواد په معاصر تاریخ کې یوه توره ورځ ده، په دې ورځ دوخت نړیوال قوت (شوروي اتحاد) د یوڅو غلام صفته افغانانو په بدرگه زموږ پر هیواد نیغ تیری وکړ.

که څه هم په عملي بڼه پر افغانستان باندې د پخواني شوروي اتحاد د سره پوځ یرغل د ۱۳۵۸ کال د مرغومي په شپږمه هغه وخت پیل شو چې ددوی ټانکونو او الوتکو په سل گونه سره او تر غابښو وسله وال پوځیان د کابل ښار په څو ستراتیژیکو نقاطو کې کوز کړل، خو د شنونکو او دهغه وخت د پېښو د ناظرینو په وینا د ۱۳۵۷ کال د غوايي په اوومه نېټه په افغانستان کې د کمونیستي کودتا له پیل سره عملاً د چارو واگې د روسانو لاس ته ولوېدې او هغوی عملاً پر افغانستان واکمني پیل کړه.

بل خوا دا هم باید له یاده ونه باسو چې له نن څخه ۳۳ کاله وړاندې پر خوار افغانستان د هغه وخت د ستر نړیوال ځواک (سره شوروي اتحاد) له برید سره سم د افغانستان د ناخوالو، کړاوونو او بد مرغیو ورځې پیل شوې چې تر نن دادي روانې دي.

له دې تاریخ نه ټول خبر دي او پر ناخوالو یې هم، ولې دلته چې کوم ټکي ته مونږ اشاره کوو هغه داده چې ددې دورې چارواکي او دخلق او پرچم ډلگۍ زموږ په هیواد کې چې تر نن ورځې کومې ناخوالې راوړنې دي، اصل عاملین دي.

همدوی وو چې په لومړي ځل یې په هیواد کې د عام وژنې داسې تور بنیاد کېښود چې تر نن یې زموږ هیواد وال ترڅه ځکي، دوی بې له کومې محکمې او قانونه یوازې د مسلمان په نامه او د لمانځه دادا کولو په جرم هم په زرگونو افغانان له تیغه تیر کړل. د ټور په اومه یې دخپلې کودتا په لومړۍ ورځ د داود خان په گډون دهغه د کورنۍ اکثره غړي (دماشومانو او ښځو په گډون) له تیغه تیر کړل.

ددې تور نظام په دروان کې د (ضد انقلاب) په نامه ډیر افغانان کډو کې تر خاورو لاندې شول، ددې خلقي نظام یو عادي (سازماني) هم په لارو او کوڅو کې دهرچا دوزلو حق درلود او دا لومړی ځل وه چې دکلې سپین ږی، عالم، استاد، ډاکټر او انجنیر دپرو سپکو کسانو په لاس سپکېدل او وژل کیدل.

دوی دې هیواد ته پردي روسان راوستل او له همغې ورځې دلته توره ورځ جوړه شوه، او تر اوسه یې لاپه اور کې مونږ سوزو.

هو! دا ناخوالې همدوی پیل کړې، او اوس هم دوام لري، ولې دخواشینۍ ځای دادی چې نن همغه د غربي استعمار ضد کسان تر ټولو وړاندې دهغو غریبانو په درشل ولاړ او دمنافعو مدافعین دي.

زموږ هیوادوال به دا تور تاریخ کله هم هیر نه کړي او نه به هم هغه کسان چې ددې ناخوالو بنسټ ایښودونکي دي، که څومره هم دا ناخوال کونکي خیرې بدلې او خبرې خوږې کړي.

بجز اصلاح لاده دیگرى ندلرم

هفته نامه
اصلاح
اونیزه

دسلام داصیل هم منبر

Email: eslahmilli@gmail.com

Www.EslahOnline.Net

دلیکوال پلاوي تر نظر لاندې

دامتياز خاوند:

جمعیت اصلاح وانکشاف اجتماعی افغانستان

رئیس هیأت تحریر:

عبدالفتاح جواد

مدیر مسئول:

نقیب الله حمید 0774327438

آدرس بانک: جمعیت اصلاح وانکشاف اجتماعی افغانستان کابل بانک
A/c No=1001202080036
(افغانی)

آدرس بانک: جمعیت اصلاح وانکشاف اجتماعی افغانستان کابل بانک
A/c No=1001201080036
دالر امریکائی

دیزاینر: محمد مسلم حریر

Mob: 0788298571

پیام جمعیت اصلاح

به مناسبت سی و سومین سالروز تجاوز قشون سرخ بر افغانستان

(... إِنَّ الْمُلُوكَ إِذَا دَخَلُوا قَرْيَةً أَفْسَدُوهَا وَجَعَلُوا أَعْرَظَ أَهْلِهَا أُذَلَّةً وَكَذَلِكَ يَفْعَلُونَ) (۳۴ النمل) صدق الله العظيم.

ملت غیور افغانستان، برادران و خواهران هموطن!

۶ جدی ۱۳۹۱ هـ ش مطابق ۲۷ دسامبر ۲۰۱۲ م مصادف با سی و سومین سالروز تجاوز بی شرمانه اردوی اتحاد جماهیر سوسیالیستی شوروی بر کشور محبوب ما افغانستان است. ملت مسلمان ما و خاصاً نسل جوان باید از حقیقت تجاوز شوروی به افغانستان آگاهی درستی داشته و از مقاومت تاریخی نسل گذشته و اثرات داخلی و بیرونی آن بخوبی باخبر باشند، زیرا که اشغال پدیده شومی است که هیچ پدیده ی منفی دیگری به قیامت آن رسیده نمی تواند چنانچه آزادی واقعی نیز نعمتی است که هیچ نعمت دیگری به پای آن رسیده نمی تواند.

تجاوز سه و نیم دهه قبل قشون سرخ بر افغانستان در حقیقت سرآغاز تمام بد بختیهای امروزی ملت ما را تشکیل می دهد. در اثر جنگ ده ساله ای که اتحاد جماهیر شوروی وقت بر مردم ما تحمیل نمود، زیر بنا های جامعه ویران و کشور ما به یک مخروبه مبدل گردید. نه تنها حکومت و ادارات حکومتی تضعیف گردید بلکه سیستم اجتماعی سنتی ما نیز از بین رفت، بدون آنکه سیستم جدیدی جای آنرا بگیرد. اسلحه بدست همه قرار گرفت و تخم خصومت های قومی، ستمی و مذهبی کاشته شد. فرهنگ اربکی و ملیشه های قومی رواج یافت و کشورهای دور و نزدیک به بهانه کمک با مجاهدین و مهاجرین شروع نمودند به مداخله در کشور ما و این روند تا اکنون نیز ادامه دارد.

مردم افغانستان سی و سومین سالروز اشغال افغانستان توسط قشون سرخ را در حالی تقییح می نمایند که هنوز هم آزادی و خود ارادیت ما سلب بوده و نیروهای بیگانه بر مقدرات کشور مسلط می باشند. ظلم، فساد و بی عدالتی به اوج خود رسیده و جنگ و نا امنی همچنان ادامه دارد.

هموطنان عزیز!

امسال مردم ما در حالی ششم جدی را استقبال می نمایند که تازه مذاکراتی به هدف برقراری صلح و بازگشت امنیت به کشور میان جناح های درگیر در شهر "شانتیلی" فرانسه دائر گردید. در حالیکه مردم افغانستان از جنگ خسته بوده و این نشست و سائر کوششهای صلح را به دیده تفائل می نگرند، از نیروهای خارجی می طلبند که به قربانیهای مردم افغانستان و آزادی ای که به قیمت قربانی یک نسل و ویرانی کامل وطن شان تمام شده است، احترام بگذارند، در وعده خود مبنی بر خروج کامل از افغانستان پابند بوده و در مذاکرات جناح های داخلی و پیشبرد مذاکرات صلح صادقانه عمل نمایند.

مردم ما هم چنان از تمام اطراف داخلی توقع دارند تا با یک اراده قوی و بدور از دخالت دیگران، از راه دیالوگ و مفاهمه به هم نزدیک و نزدیک تر گردیده دست صلح و آشتی به هم دیگر بدهند. تا ازین طریق، صلح و امنیت واقعی و پایدار در کشور بوجود آمده و زخم هایی که ریشه در تجاوز سی و سه سال قبل قشون سرخ دارند، در آینده نه چندان دور، التیام یابند.

شاد باد روح شهدای راه آزادی و عزت افغانستان

نصیر احمد نویدی

رئیس شورای مرکزی

جمعیت اصلاح افغانستان

د کمونستانو پر ضد جهاد

څنګه او ولې پیل شو؟

دکتور مصباح الله

خلاص کړي، د همدې غرض لپاره د ظاهر شاه له وخت څخه کمونستانو او په ځانګړې توګه د پرچم ګوند د سردار محمد داود خان سره خپلې اړیکې ټینګې ساتلې وې.

سردار محمد داود خان سره له دې چې په خپله نه کمونست ؤ او نه یې داسې کوم فکر درلود، بلکې یو وطن دوست انسان ؤ چې د افغانستان پرمختګ یې ارزو وه، مګر د کمونستانو په باب په غلط فهمۍ کې مبتلا ؤ، ځکه دوی یې په هغه شعارونو کې مخلص ګڼل چې دوی به د دیموکراسۍ، پرمختګ او عدالت تر عنوان لاندې ورکول، همدا د داود خان خپلې ارزوګانې هم وې، له همدې امله یې پرچمیان خپل دوستان او ملګري بلل.

او کله چې څه خلکو ورسره په کمونستانو باندې د هغه د اعتماد په باب خبره وکړه او دې ته یې متوجه کړ چې دا به د هغه په بدنامۍ منتج شي، نو ویی ویل: زموږ په وطن کې دا عادت دی چې خلک د هر وطن دوست انسان پسې سره ټوټه تړي^۱، هدف یې دا ؤ چې هر مترقي انسان د شوروي په دوستۍ او روسانو ته په میلان متهم کيږي.

کمونستانو د سردار محمد داود له همدې اعتماد څخه ناوړه استفاده وکړه او د کال ۱۳۴۸ لمريز څخه را په دېخوا یې د هغه شا او خوا ته راټولیدل پیل کړل، په ځانګړې توګه د پرچم ګوند، ځکه چې بېرک کارمل د یو پوځي جنرال ځوی ؤ چې د سردار محمد داود خان سره یې نږدې اړیکې لرلې، له همدې امله کله چې سردار محمد داود خان په ۱۳۵۲ لمريز کال کې د ظاهر شاه پر ضد کودتا

وکړه، همدا ډلګۍ یې وسیله وه.

د پرچم ډلګۍ په اردو کې له ډیر پخوا راهیسې کار پیل کړی ؤ، له دوی سره د سردار محمد داود خان پیژندګلوي او اړیکې د ډاکټر حسن شرق په ذریعه ټینګې شوې، حسن شرق سردار په دې قائل کړ چې دا ډیر مخلص خلک دي، په همدې وخت کې شوروي اتحاد پرچم ډله دې ته وهڅوله چې د محمد داود خان سره همکاري وکړي، په دې توګه دا اړیکې مضبوطې شوې او د ظاهر شاه پر ضد کودتا رامنځ ته شوه، ځکه نو د سردار محمد داود خان د کابینې ډیري غړي مشهور کمونستان او د کې جې بي جاسوسان وو، لکه دکتور حسن شرق، فیض محمد، سرور نورستاني، عبد الحمید محتاط، پادشاکل وفادار، دکتور نعمت الله پژواک، جیلاني باختري، محمد خان جلالر (دا د کې جې بي مشهور جاسوس وه چې بیا وروسته یې د محمد داود خان پر ضد په کودتا کې ونډه درلوده).

داهغه ورځې دي چې مونږ پر ګران هیواد د پخواني شوروي اتحاد د یرغل ۳۳مه کلیزه غنډو، ځکه چې دا خونړی یرغل د ۱۳۵۸ لمريز کال د جدي په ۶ نیټه پیل شو، له دې ورځې وروسته پر افغانستان ولس داسې تورې ورځې راغلې چې د نړۍ ډیرو لږو ملتونو به داسې دغم ورځې تجربه کړې وي، ولې د ډیرو خلکو - په ځانګړې توګه د ځوانانو- له ذهنونو څخه ورو ورو دا غمیزې لګیا دي غاښېږي چې د روسانو دې وحشي یرغل ته څنګه او چا زمینه برابره کړه؟ هغه کوم عوامل او لاملونه وو چې د افغانستان ملت د هغو بې ضمیره او خونخوارو کمونستانو پر ضد جهاد پیل کړ چې نن له هغوي څخه هر یو په بیلا بیلو تلویزوني چینلونو کې ناست وي او ځان د آزادیو اتل او بې ضرره او معصوم انسان معرفي کوي، په داسې حال کې چې د دوی د هر یو لاسونه د بې شمیره بې ګناه افغانانو په وینو سره دي، همدوي وو چې د پردیو د غلامۍ لپاره یې دا هیواد له داسې یو ناوړین سره مخامخ کړ چې د دریو لسیزو په تیریدو سره یې هم څوک په علاج نه پوهیږي.

د جهاد پیل

کله چې د ۱۳۵۲ لمريز کال د چنګاښ په ۲۶ چې سردار محمد داود خان په اردو کې د کمونستو افسرانو په مرسته د ظاهر شاه پادشاهي نظام ړنګ کړ، نو په هغه وخت کې دا د هغه وخت د شوروي اتحاد د سور جنګ د اوږدې استراتیژۍ یوه برخه وبلل شوه، چې غوښتل یې د خپلو اهدافو او موخو د لاس ته راوړلو لپاره د محمد داود خان څخه استفاده وکړي، چې هغه اهداف دوه ډوله وو:

۱- هجومي اهداف: یعنی د امریکا د نفوذ سیمې تر فشار لاندې راوستل چې په هغو سیمو کې پاکستان، ایران او خلیجې هیوادونه شامل وو.

۲- دفاعي اهداف: که لومړي ډول اهداف لاس ته راځي نو لږ تر لږه خپل جنوبي سرحدونه د امریکا د نفوذ څخه محفوظ وساتي، او دا ځکه چې د ظاهر شاه د حکومت په ټوله دوره کې سردار محمد داود خان د پاکستان سره د اړیکو د خرابولو لامل پاتې شوی ؤ، او پاکستان ته شوروي اتحاد د امریکا د یو متحد په سترګه کتل، او پاکستان سره د افغانستان د اړیکو بنسټ کیدلو ته شوروي اتحاد په افغانستان کې د امریکا د نفوذ د زیاتیدو په سترګه کتل.

مګر سردار محمد داود خان حکومت رسول د شوروي اتحاد او افغاني کمونستانو وروستی هدف نه ؤ، بلکې هغوی دا یوه عبوري مرحله بلله، چې دهغې په ذریعه به د ظاهر شاه پادشاهي نظام لیری کړي او بیا به په مناسب وخت کې له ده (سردار محمد داود خان) څخه هم ځان

^۱ - دهه قانون اساسي ص: ۱۸ لصباح الدین کشکي.

همدا راز نور بې شميره کمونستان په اردو کې صاحب منصبان او حساسو ملکي مناصبو باندې وگمارل شول، څرنگه چې د وزارت داخله او د بنوونی او روزنی وزارت د دوی په لاس کې وو، نو تقریباً ۸۰ تنه د پوهنتونونو او لیسو استاذان یې والیان او ولسولان وټاکل، همدا راز هغو کمونستانو ته چې په اردو کې ډیر ټیټ رتبه صاحب منصبان وو او د ظاهر شاه پر ضد یې په کودتا کې ونډه درلوده، هغوی ټولو ته د دوی افتخاري ترفیع گانې ورکړل شوې، او له دې وړاندې یې چې لوړ مناصب نه شو تر لاسه کولای له ترفیع وروسته یې لوړې او حساسې دولتي چوکۍ ترلاسه کړې، په دې توگه کله چې افغاني کمونستانو د سردار محمد داود خان په جمهوریت کې د هیواد اکثره حساس موقعیتونه ترلاسه کړل نو د خپلو مخالفینو تصفیه او له منځه وړل یې پیل کړل، چې په دې کې دوه ډوله خلک شامل وو:

لومړی: وطن دوست افغاني شخصیتونه چې په دوی کې د اردو پخواني جنرالان، صاحب منصبان، پخواني لوړ رتبه شخصیتونه لکه وزیران، صدر اعظمان، لکه محمد هاشم میوند وال، محمد موسی شفیق، بلکې یو شمیر برحال جنرالان او ملکي شخصیتونه هم د دې تصفیې تر اغیزې لاندې راغلل، دوی دا کار په دې پلمه کاوه چې دا د ظاهر شاه همکاران او مخلصین دي، خو اصلي موخه او هدف یې دا و چې وطن دوسته او په څه پوهه خلک د محمد داود خان څخه لیرې کړي، تر څو په مناسب وخت کې دوی ته د هغه پر ضد د هغې کودتا تر سره کولو فرصت برابر شي چې دوی یې انتظار درلود.

دویم: هغه متدین او مسلمان وگړي چې کمونستانو ترې ځان خلاصول غوښتل، په دې ډله کې دیني عالمان او روحاني شخصیتونه، د اسلامي خوځښت منسوبین او غړي شامل وو، په ځانگړې توگه د اسلامي حرکت غړي خو کمونستانو د خپل ځان لپاره تر ټولو خطرناک دښمنان بلل، ځکه چې داسلامي حرکت غړو کمونستانو ته د هیواد او په ځانگړې توگه د هیواد د پلازمینې کابل په پوهنتونونو او تعلیمي او تحصیلي مؤسساتو او ادارو کې سخت شکست ورکړی و، او دا هغه ځایونه وو چې دوی د خپل ځان لپاره احتکار بلل، او په اصل کې د بیلا بیلو فکري جریانونو ترمنځ د مقابلي ډگرونه بلل کیدل.

د مسلح جهاد پیل

د سردار محمد داود خان په دې ټوله دوره کې چې په حقیقت کې د کمونستانو او په ځانگړې توگه د پرچمیانو لخوا اداره کیدله، د اسلامي حرکت غړي له ډیرو خرابو حالاتو سره مخ شول، او ډیرې ستونزې یې وگاللې، نو کله چې د اسلامي حرکت بچیانو ولیدل چې اصلاً خو ټول واک د کمونستانو په لاس کې دی، او سردار محمد داود خان یواځې یو سمبول دی چې دوی یې د خپلو گټو لپاره استعمالوي او ترې کار اخلي، او عملاً یې دا لیدل چې کمونستان له دوی سره خپل حسابات تصفیه کوي، دوی په زندانونو کې اچوي، له منځه یې وړي نو د کمونستانو د دې کړنو پر ضد یې د اردو د هغو صاحب منصبانو په مرسته چې د انجنیر حبیب الرحمن شهید له لارې تنظیم شوي وو، په کال ۱۳۵۳ لمریز کې د انقلاب پلان جوړ کړ، مگر د یو شمیر جاسوسانو له لارې د دې انقلاب خبر افشاء شو، او د انقلاب مدبر عقل انجنیر شهید حبیب الرحمن او په اسلامي حرکت کې تنظیم شوي ددې انقلاب تاييېا نیونکي یو زیات شمیر صاحب منصبان ونیول شول، انجنیر حبیب الرحمن له یوې لنډې ظالمانه محاکمې وروسته په داسې حال کې چې عمر یې د ۲۴ کالو څخه زیات نه و او د پولې تخنیک محصل و، په ډیره

ظالمانه توگه شهید کړای شو، او د اسلامي حرکت نور قیادتونه چې د سردار محمد داود خان د حکومت لخوا یې د نیولو احکام صادر شوي وو، متواري شول، چې یو شمیر یې پاکستان ته مهاجر شول چې په دوي کې د نورو ترڅنګ استاذ برهان الدین رباني او انجنیر گلبدین حکمتیار او خواجه محفوظ هم شامل وو.

په حقیقت کې د محمد داود خان په وخت کې د اسلامي حرکت او کمونستانو ترمنځ واقعي جنګ پیل شوی و، ځکه چې محمد داود خان هغه ټول پلانونه تطبیق کول چې کمونستانو درلودل، په همدې اساس د سردار محمد داود خان په وخت کې د مسلح مقاومت پیل د کمونستانو پر ضد د مقاومت پیل و، له همدې امله اسلامي حرکت په ۱۳۵۴ لمریز کال کې یو ځل بیا د انقلاب تاييېا ونیوله، چې په دې ورځ به په کابل او نورو ولایتونو کې په یو وخت عملیات ترسره کیږي او د سردار داود او کمونستانو څخه به د چارو واګې اخیستل کیږي.

په کابل کې د عملیاتو مسؤلیت د حکمتیار صاحب پر غاړه و، په لغمان کې مولوي صاحب حبیب الرحمن، په بدخشان کې د ډاکټر محمد عمر، په پنجشیر کې د سیف الدین نصرتیار خواجه محفوظ او انجنیر احمد شاه مسعود او په ننگرهار کې د قاري مومن او په کنړ کې استاذ گل محمد او محمد مالک دپاڅو مسؤلین وو، څرنگه چې له دوي څخه ډیر کم خلک د وسلې په استعمال پوهیدل، نو د کابل په گډون په ټولو ولایتونو کې پلان ناکام شو، او ددې عملیاتو زیاتره مشران ونیول شول، او په حکومت کې د موجودو کمونستانو په لمسون یې درې تنه (مولوي حبیب الرحمن، ډاکټر محمد عمر، او خواجه محفوظ منصور) سم دلاسه اعدام کړل، او په سلگونو تنه یې په زندانونو کې واچول، چې په دوی کې د نورو ترڅنګ استاذ غلام محمد نیازی هم شامل و، په همدې توگه د هیواد په گوټ گوټ کې د وحشت یوه فضاء ټینګه شوه او د خلکو نیونې پیل شوې، زندانونه ډک کړي شول، چې اکثره دهغه مهال زندانیان د کمونستانو د کودتا څخه فورا وروسته په ډیره ظالمانه توگه د کمونستي جلادانو له خوا د پل چرخي په زندان کې په شهادت ورسیدل.

۱۳۵۴ لمریز کال د عملیاتو له ناکامۍ نه وروسته یوه بله لویه ډله ځوانان پاکستان ته په هجرت کولو مجبور شول، په همدې وخت کې څرنگه چې په پاکستان کې پښتنو او بلوڅو د پاکستان پر ضد پاڅون کړی و او سردار محمد داود خان د دوی حمایت او تايید کاوه او یو شمیر پښتنو او بلوڅو ته یې په افغانستان کې پناه ورکړې وه، نو د هغه وخت پاکستانی لومړي وزیر ذوالفقار علي بوټو دا فرصت غنیمت وګاڼه او د سردار محمد داود خان مخالفینو ته یې پناه ورکړه او هغوی سره یې مرستې پیل کړې.

په دې ټولو حوادثو کې د سردار محمد داود خان ترڅنګ کمونستان ولاړ وو، او په حقیقت کې د اسلامي حرکت دا ټولې هلې ځلې د هغو ظلمونو په مقابل کې وې، چې د کمونستانو له لوري په دوی کیدل، او همدا راز دا ټولې هلې ځلې ددې لپاره سرته رسیدلې چې افغانستان د کمونستانو او د هغوی ترشا د سور ښامار (کمونستي امپراطورۍ شوروي اتحاد) په خوله کې پرې نه وزي.

کله چې سردار محمد داود خان د کمونستانو سره معامله وکړه او د هغوی حقیقت یې درک کړ، او په عین وخت کې یو شمیر عاقلو خلکو (چې په دې کې وفي الله سمیعی مهم رول درلود) داود خان دې ته متوجه کړ چې د کمونستانو سره د هغه د دوستۍ انجام څه کیدلی شي،

نو د سردار محمد داود خان نظر د کمونستانو په اړه بدل شو او دهغوی اصلي څیرې ورته جوتې شوې، په همدې وخت کې شوروي اتحاد هم نور دې نتیجې ته رسیدلی ؤ چې باید د افغانستان د چارو واگې خپلو مزدورانو ته وسپاري، ځکه چې د سردار داود فکري تحول هغوی سره دا اندیښنه پیدا کړه چې په افغانستان کې د امریکا نفوذ زیات نه شي او د امریکا نفوذ د شوروي اتحاد جنوبي سرحدونو ته ونه رسیږي، یعنې په دې وخت کې یو شدید داخلي کشمکش روان ؤ، سردار محمد داود خان د خلق دیموکراتیک گوند ته منسوب گڼ شمیر وزیران او د اردو صاحب منصبان د اختلاس او غلا په تورونو د خپلو دندو څخه برطرف کړل.

پر همدې مهال سردار محمد داود خان شوروي ته سفر وکړ چې هلته یې د شوروي اتحاد د مشر بریښف سره ملاقات درلود، بریښف په رسمي ملاقات کې د سردار محمد داود څخه غوښتنه وکړه چې د ناټو د سازمان سره تړلي دغربي هیوادونو متخصصین باید دافغانستان په شمالي ولایاتو کې په کار و نه گمارل شي، دبریښف په وینا چې دا متخصصین د امریکا او غرب جاسوسان دي او دغرب لپاره د شوروي پر ضد جاسوسي کوي، نو سردار محمد داود خان په ډیره سړه لهجه ورته وویل: (د غربي متخصصینو کار د افغانستان په دولت پورې اړه لري، مونږ دا ډول غوښتنې په خپلو داخلي چارو کې صریحه مداخله گڼو، مونږ به هیڅ کله تاسې ته ددې اجازه در نکړو چې مونږ ته دا ونښای چې مونږ خپل هیواد څنگه اداره کړو، دا د افغانستان داخلي چارې دي، مونږ به له لورې مړه شو، خو د فیصلې او تحرک آزادي به له لاسه ور نکړو) دا یې وویل او سم دلایله ولاړ شو او پرته له دې چې دا رعایت کړي چې هغه د کوم هیواد د رئیس جمهور سره په رسمي لیدنه بوخت دی، په دې سفر کې یې د بریښف سره یو ځانگړی لیدنه هم درلوده مگر هغه یې لغوه کړه او بیرته خپل هیواد ته راستون شو^۲، دا حادثه په ۱۹۷۷م کال کې تر سره شوه، یعنې د کمونستانو د کودتا څخه یوازې یو کال وړاندې.

په دې وخت کې سردار محمد داود د ایران د پادشاه رضا شاه پهلوي په هڅونه دې ته تیار شو چې په اقتصادي لحاظ په شوروي اتحاد اعتماد پرېږدي، او د لومړي اوه کلن پلان لپاره یې ورته د یو ملیارد ډالرو وعده ورکړه، او په دې شرط یې ددې مرستو ددوه چنده کولو وعده ورکړه چې د پاکستان سره خپلې اړیکې د خبرو اترو له لارې د حل کولو پیل وکړي، او دې ته یې تیار کړ چې اسلامي هیوادونو، لکه سعودي، لیبیا، مصر او کویت ته سفر وکړي، او بالفعل سردار محمد داود خان ددې هیوادونو یو اوږد سفر وکړ، او په دې ټول سفر کې دده سره د نورو ترڅنګ محمد خان جلالر هم ملگری وه چې هغه د کې جي بي جاسوس ؤ او د سفر د هر پړاو راپور یې مسکو ته ورکاوه، نو کله چې روسان په دې پوه شول چې اوس په افغانستان کې تحول راځي او ددوی د اغیزې له ساحې څخه وځي، نو دلته یې د خپلو مزدورانو د راوپاندې کولو فیصله وکړه.

د ثور د کودتا لپاره د آمادگۍ په لړ کې شوروي اتحاد د خلق او پرچم ډولونو ترمنځ د اختلاف د ختمولو کوښښ پیل کړ، او دهمدی کوښښونو په نتیجه کې په کال ۱۳۵۶لمریز کې د کمونستانو دواړه ډلگۍ سره یوځای شوې، او په دې توګه د سردار محمد داود پر ضد د

کودتا ټولې تیاری بشپړې شوې، حفیظ الله امین د کودتا پلان تیار کړ، په داسې وخت کې چې د سردار محمد داود خان د ناپییلو هیوادونو د بهرنیو چارو د وزیرانو کانفرانس تایبا نیوله، په همدې وخت کې داسې یوې حادثې ته اړتیا وه، چې د انقلاب لپاره پیلامه شي، نو د شوروي په سفارت خانه کې د کې جي بي کوماندو یو مشهور کمونست چې میر اکبر خیبر نومیده وواژه، دا خبره د میر اکبر خیبر یو نږدې ملگری عبد القدوس غوربندی په ډیر تفصیل او شواهدو سره کړې چې میر اکبر خیبر د ببرک کارمل په تدبیر د کې جي بي کوماندیانو وژلی دی^۳.

د میر اکبر خیبر له جنازې څخه د پلان سره سم د نوي یوځای شوي کمونست گوند لپاره د طاقت د بنسټولو یوه سیاسي مظاهره جوړه شوه، دولت له دې ویرې چې د ناپییلو هیوادونو د بهرنیو چارو د وزیرانو د غونډې په وخت یې د مشکل مخه نیولي وي، یو شمیر کمونستان یې په زندان کې واچول، په همدې وخت کې د کودتا پلان او اوامر د حفیظ الله امین لخوا د اردو او هوايي ځواکونو کمونستو صاحب منصبانو ته ورسیدل، په دې توګه د ۱۳۵۷لمریز کال د ثور د میاشتې په ۷ نیټه د داود پر ضد د کودتا پلان عملي کړی شو، او داود خان له خپلې ټولې کورنۍ سره ووژل شو، او همغو کسانو چې پنځه کاله وړاندې یې دداود خان په گټه کودتا کړې وه، دهغه پر ضد کودتا سرته ورسوله، او په دې توګه هغه خلک چې د سردار محمد داود تر شا یې د اسلامي حرکت او اسلام پر ضد تصفیوي عملیات پیل کړي وو، اوس نیغ په نیغه صحنې ته راووتل.

په پیل کې د اسلامي حرکت د غړو او منسوبینو څخه پرته بل چا د هغه خونړي او لایینه تحول ماهیت نشو درک کولی چې د ثور د کودتا په نتیجه کې منځ ته راغلی ؤ، او دا چې په افغانستان کې د کمونیزم د راتللو لپاره لاره هوارېږي او دا چې دا خونړی تحول به د افغانستان په تباهی او د میلیونونو انسانانو په وژلو منتج کیږي، ورو ورو خلکو د کمونستانو ماهیت او حقیقت درک کړ، او دا هم د هغوي د کړو وړو په نتیجه کی، همدا کړه وړه په حقیقت کې د کمونستانو پر ضد د ملي پاڅون حقيقي لامل هم وه.

د کمونستان پر ضد په جهاد د ولس د گډون لاملونه

د کمونیزم د خطر څخه د په عامه توګه د افغانستان وگړي ناخبره وو، یوازې د اسلامي حرکت غړي او منسوبین ؤ چې ددې خطر حقيقي ادراک یې درلوده، بناء دوي د خلکو په تنویر کې ډیر زیات رول درلود، خو له دې څخه زیات هم په خپله د کمونستانو کړو وړو زیاته ونډه درلوده، د کمونستانو هر قدم د خپل ځان پر ضد د ملت لپاره راپارونکی وه، مگر دا لاندی گامونو یې خلک د دوي پر ضد را پاڅول:

لومړی: د کمونستي افکار خپرول

د ثور د کودتا څخه فورا وروسته په ډیر علني شکل کمونستانو خپل افکار خپرول پیل کړل، او کمونیزم سره په ارتباط او اړیکو یې افتخار کاوه، د کارل مارکس، انگلز او لینن افکار یې د خپل ځان لپاره د لازمی مشال منل، په رادیو تلویزون او ټولو مطبوعاتو کې د دوي افکار او تصورات د بشپړ تمجید سره خپریدل، نن هم چې کله څوک د هغه وخت ثبت شوي پرگرامونه او یا د هغه وخت د مجلاتو او جرائدو گڼی کوري او په دې هم پوهیږي چې د افغانستان ټولنه څومره په دین مینه

^۳ - نگاهی به تاریخ حزب دیموکراتیک خلق افغانستان — عبد القدوس غوربندی

^۲ - تحلیل واقعات سیاسی افغانستان د عبد الحمید مبارز ص: ۳۴۵. طبع سبا

ټولنه ده حتما به دا قضاوت کوي چې په دې شکل متهورانه اقدامات په حقيقت کې د دوي پر ضد د ملت د پاڅون بنسټيز لامل وه.

دويم: د اسلام او سالمو ټولنيزو اقدارو پر ضد جنګ

د ثور د کودتا نه فوراً وروسته کمونستانو د اسلام، اسلامي شعائرو په ټولنه باندې حاکمو سالمو عنعناتو پر ضد د جنګ اعلان وکړ، د بيلګې په توګه په افغاني ټولنه کې د ځوانو نجونو او هلکانو اختلاط په ځانګړې توګه په اطرافي ښارونو او سيمو کې د ټولنې يوه سالمه عنعنه وه، همدا راز د ديني شعائرو احترام يو مسلم حقيقت وه، مګر کله چې د ثور کودتا وشوه د دې دواړو پر ضد يې داسې کمپاين په لاره واچوه چې خلک ورته حيران پاتې شول، په لومړي پيل کې يې د بې سوادۍ پر ضد د مبارزې په نوم کورسونه پيل کړل، چې لومړی درس به يې د لیکن په خبرو پيل کاوه، په دې کې به يې بنسټی او نارينه ټول يوځای راجمع کول، او د چا لورګانې او بنسټی به چې داسې کورسونو ته نه حاضرېدی هغوي ته به جزا ورکول کېده، همدا راز د خپل افکارو د خپرولو لپاره به يې د مکتبونو، ليسو او پوهنتونونو د هلکانو او نجونو ګډ مارشونه او پرګرامونه جوړل چې په دې کې به د هلکانو او نجونو ګډ اتیونه د سرو بېرغونو او لینن او مارکس د عکسونو تر سيوري لاندې سرته رسيدل، اسمان به يې د هورا په نغرو په سر اخیستی وه، تردې چې مشرانو به يې د هلکانو او نجونو په ګډاګانو او اتیونو افتخار کاوه، په دې مارشونو کې به ګډون به خلک مجبورېدل، چا به چې په دې مارشونو کې ګډون نه کاوه هغه به د انقلاب د بنمن بلل کيدل او په زندان کې به اچول کيدل، ددې ټولو په مقابل کې د خلکو په زړونو کې نفرت خپور شو، سره له دې چې د هغه تنکیو ځوانانو له ویرې څه ويل ممکن نه و چې د سازمان سره به يوځای کيدل مګر زړونه يې ډک و.

درېم: د ټولنې په وړاندې د حقد او حسادت جذبه

کمونستان چونکه په عامه توګه د ټولنې د ټیټو طبقاتو څخه و، د کودتا څخه وروسته دوي توقع درلوده چې په يوه ورځ او شپه کې هر څه بدل شي، د دوي په باب د خلکو تصورات بدل شي، دوي ته خلک د احترام په سترګه وګوري، دوي ته خپل هر ډول قيادت و سپاري، او ټولنه ټوله د دوي په اشارو وچلېږي، مګر دا خو ممکنه نه وه ځکه د ټولنې خپل مزاج وه، هلته د مشرانو علماو، ملکانو د قوم د سپين ږيرو قومي مشرانو خپل احترام وه، نو کله به چې ټولنې د دې خلکو خبره منله، او د دوي احترام به يې کاوه، دوي دا نشو تحمل کولی نو د ټولنې دا مشران به يې اخواني، د ارتجاع او امپرياليزم د ګوډاګي د پاکستان او ايران د مزدور په نوم متهم کول او په زندانونو کې به اچول او هلته به يې له منځه وړل.

په يو نوم او بل نوم به يې د خلکو کورونه تلاشي کول، که د چا په کور کې به يې داسې کومه ورقه او يا کتاب پيدا کې چې د اسلام څخه بحث کوي نو د هغې سزا زندان او غالباً هلته مرګ وه، په دې توګه دوي بې شميره خلک له منځه يوړل، هغه قصابان چې بې دریغه يې خلک شهيدان کړل ډير زيات و چې د يوشمير نومونه په لاندې ډول دي، عبد الله امين د حفيظ الله امين ورور، او د هغې وراره اسد الله امين، اسد الله سروري، او د هغې خوري عزيز، او سيد منصور هاشمي، کبير کارواني، غلام جيلاني (په وزارت دفاع کې د لوجستیک رئيس) ډاکتر نجيب الله (د خاد رئيس) او سيد داود تړون او زرګونه داسې نور، دوي په زرګونه انسانان د محکمې د کومې فيصلې پرته په شهادت رسولې، بلکې د خلکو په هجوم باندې د ضربه کولو نه وروسته به يې زخميان

ژوندي د خاورو لاندې کړل، د همدې امله د افغانستان په ډيرو ښارونو او د زندانونو سره نږدې بې شميره ډله ايز قبرونه کشف شول، مګر متأسفانه له دوي څخه هيڅوک هم محاکمه نه شول، بلکې اوس هم يو شمير په تلویزونونو کې ناست وي او ځان د رحمت فرشتې معرفي کوي او يو شمير خو يې ځانونه د افغانستان سياسي قيادتونه معرفي کوي! څومره د شرم او افسوس ځای دی؟

همدې بې ضميره قصابانو چې کله په کابل ۱۹۷۹م کې د مې د میاشتې په ۲۹ نېټه استاذ غلام محمد نیازی د اسلامي حرکت د يو شمير منسوبينو په شمول د پل چرخي په زندان کې په شهادت ورساوه، او له دې څخه مسلمان زندانيان خبر شول نو هغوي ددې پر ضد مظاهري او غذائي اعصاب وکړ چې په نتيجه کې يې د بې ضميره قصابانو ۱۴۰ تنه ددې خاورې پاک نفسه او مؤمن ځوانان په شهادت ورسول.

ددې بې ضميره قصابانو د اعدامونو او وژنو سلسله دومره اوږده وه چې انسان يې تصور هم نشي کولی، د بيلګې په توګه کله چې حفيظ الله امين د ترکي حکومت راوغورځاوه نو د ۱۹۷۹م کال د اکتوبر د میاشتې په ۲۵ نېټه يې په وزارت داخله کې د هغه (۱۲۰۰) دولس زره شهيدانو لست راوځړاوه چې د څه کم يو نيم کال په دوران کې ددې قصابانو په لاس يوازې د پل چرخي په زندان کې شهيدان شوي و، همدا راز کله چې ببرک کارمل د حفيظ الله امين حکومت د روسانو په مرسته له منځه يوړ نو د ۱۹۸۰م کال د جنوري د میاشتې ۱۳ نېټه يې په رسمي توګه د هغه زرګونو شهيدانو د تعزيت او ماتم ورځ اعلان کړه چې دده په وينا د سفاک او جلا د حفيظ الله امين لخوا په شهادت رسيدلي و، دا هغه ظلمونه و چې ملت يې د دوي پر ضد راوپاروه.

څلورم: پر شتمنو خلکو د کمونستانو ظلمونه

ددې ترڅنګ کمونستانو د ټولنې هغه شتمن خلک چې د هيڅ چا سره هم نه و دريدلی هغه وخت د خپل ځان پر ضد ودرول چې د هغوي شتمنۍ يې ترې واخيستې، د فيوډالانو او سرمايه دارانو په نوم ترې مخکې سرکاري کړی شوی او نورو خلکو ته توزيع شوی، ددې په نتيجه کې دا طبقه خلک هم د افغانستان څخه وتلو ته اړ شول، او د کمونستانو پر ضد ودریدل.

پنځم: د بې حيايي خبرول

کمونستانو په ټولنه کې د بې حيايي او فحشاء په خپرولو ډير ترکيز درلود، د همدې لپاره دوي په هر ځای کې سينما هالونه جوړ کړي و، چې په هغې کې به د اخلاقو نه ليری هندي او روسي فلمونه وړاندې کيدل، دا هالونه په ټولو پوځي بيرونو کې جوړ شوي و، همدا راز په هغه ټولو مجالسو او اجتماعاتو کې به يې بربنډي ګډاګانې او رقصونه کول چې په عامو ځايونو او يا پوځي بيرونو کې سرته رسول، همدا راز تلویزون به هغه مارشونه، مجالس او پرګرامونه په ډير شد او مد سره خپرول چې په هغې کې به د کمونست ګوند لوړ رتبه چارواکو د ليسو او پوهنتونونو د نجونو سره د خلکو په وړاندې اتني کاوه.

دا يو شمير هغه کارونه و چې ملت يې د دوي پر ضد راوپاروه، او خلک د دوي پر ضد ودریدل، او د دوي پر ضد جهادت او مقاومت شدت و موند، نو کله چې روسان دې نتيجه ته ورسيدل چې حفيظ الله امين نور مقاومت نه شي کولی نو نيغ په نيغه يې مداخله وکړه، او په دې توګه افغانستان د سور خاماره په خوله کې ورپرېوته، چې بيا د سور خامار د وژل کيدو په نتيجه کې د خولې نه ولویده، مګر اغيزی او اثرات يې لاتر اوسه دوام لري.

انگیزه های پیروزی مجاهدین

در برابر ارتش سرخ

استاد امین الله معتصم

در اواخر دهه ششم قرن چهاردهم هجری شمسی ملت مظلوم افغانستان نخواسته با قوی ترین و منظم ترین ارتش جهان که با پیشرفته ترین تجهیزات نظامی وقت مسلح بود، درگیر شد. این جنگ نابرابر که در یک طرف آن مردم غیر نظامی افغانستان با دستان خالی، و در جانب دیگر آن، ارتش منظم و تا دندان مسلح سرخ قرار داشت، دیری نگذشت که به یک جنگ تمام عیار تبدیل شده تمام ولایات کشور را در بر گرفت و اتحاد شوروی متوجه شد که نمی تواند در این جنگ به پیروزی نهایی دست یابد.

روسیه که به هدف تسلط بر منطقه می خواست از خاک افغانستان به حیث پایگاه استفاده کند، قبل از تجاوز نظامی بر افغانستان با تشویق و ترغیب مشتی اوباش بی سروپا و نویدهای رساندن شان به قدرت و حاکمیت، با روش های مختلف آنان را در مناصب مهم دولتی جای داده و بالاخره در سال ۱۳۵۷ توسط آنان حکومت سردار محمد داوود را سرنگون کرده و آنان را بر اریکه قدرت نشاند. مزدوران شوروی که هدفی جز رسیدن به قدرت نداشتند بعد از سرنگونی حکومت داود خان فکر می کردند که کار تمام شده و آنان به آخرین آرزوی خود دست یافته اند؛ به همین خاطر تمام محافل خود را با رقص و پای کوبی آغاز می نمودند و خود را شکست ناپذیر می خواندند؛ اما دیری نگذشت که متوجه شدند ملت مسلمان افغانستان آماده پذیرش آنان نیست؛ و آسانی که در آغاز امر فکر می کردند می توانند بدون حضور ارتش سرخ به حکومت خود ادامه دهند، بهزودی دریافتند

که توان مقابله با ملت غیور افغانستان را ندارند، به همین خاطر بار دیگر دست به دامان اربابان کرمین خود زده آنان را به داخل کشور آوردند.

هم اکنون بیش از دو دهه از آن زمان می گذرد، روس ها ایادی خود را به قدرت رساندند، سپس خود شان با تانک و توپ خود آمدند، و بعد از مدتی رفتند، و چیزی نگذشت که حکومت دست نشانده شان نیز سقوط کرد، و در جریان اشغال شوروی و سلطه کمونیست ها شد آن چه شد...؛ و اکنون بعد از سپری شدن بیست سال از سقوط حکومت کمونیستی افغانستان، هنوز هم زخم های که آنان بر پیکر این ملت و این سرزمین وارد نموده اند التیام نیافته است و به صورت غده های سرطانی هر روز از جای و به رنگی دیگر عرض وجود می کند.

در این زمینه گفته های زیادی وجود دارد که فرصت کنونی اجازه پرداختن به همه آنها را نمی دهد، به همین خاطر از طولانی کردن سخن در تحلیل چونی و چرایی انقلاب کمونیستی و تجاوز شوروی صرف نظر کرده به اصل مطلب که عوامل پیروزی مجاهدین است می پردازیم.

جهاد و مجاهد دو واژه مقدس است که تاریخ پرافتخار اسلام به صورت عموم، و تاریخ کشور عزیز ما به صورت ویژه با آن تنیده شده است، و فرزندان رشید اسلام در جریان این تاریخ پر نشیب و فراز خاطرات به یادماندنی از رشادت های خود را به یادگار گذاشته اند.

قیام مردم افغانستان در مقابل تجاوز ارتش سرخ، بی شک و شبهه همان جهاد مقدسی بود که قرآن کریم مسلمانان را بدان امر فرموده و پیامبر بزرگوار اسلام عملاً در زندگی خود آن را به کار بستند و در مقابل ظلم و ستم قریش و ظلم و بی عدالتی فارس و روم به آن عمل نمودند.

صرف نظر از این که در جریان جنگ های مقدس مجاهدین افغانستان علیه تجاوز شوروی احیاناً چه مشکلاتی در صفوف مجاهدین پیدا شد، و یا بودند کسانی که نه به خاطر خدا بلکه به خاطر دست یافتن به قدرت و حکومت در صفوف مجاهدین قرار داشتند و بعد هم با دست آوردهای جهاد بازی کردند... صرف نظر از تمام اینها قیام مردم افغانستان علیه نظام کمونیستی و تجاوز شوروی، جهادی مقدس بود که طبق وعده الهی به پیروزی مجاهدین افغان منجر شد.

البته در این جا مناسب است که تعریفی از مجاهدین نیز داشته باشیم. مجاهد افغان کسی بود که صرف به خاطر کسب رضای خدا و رهایی کشور از چنگال هیولای سرخ بعد از انقلاب نامیمون ۷ ثور ۱۳۵۷، ابتدا با بیل و کلنگ در مقابل کمونیستان ایستاد و سپس با تشکیل جبهات منظم به جنگ دوامدار علیه ارتش سرخ کمر همت بست. خلاصه کردن نام مجاهد به عده ای انگشت شمار که در دوران جهاد مشهور شدند، و خلاصه کردن مفهوم جهاد به ویرانی هایی که بعد از پیروزی مجاهدین در اثر جنگ های تنظیمی به میان آمد، ظلمی است بزرگ به ملتی فداکار و مجاهد که هر وقت حاضر است به خاطر دفاع از حریم خود هست و بود خود را قربانی کند.

رسول الله صلی الله علیه وسلم در مورد ارشادی دارند که بدون کم و کاست بر قیام جانانه ملت افغانستان در مقابل نظام کمونیستی و تجاوز شوروی صدق می کند؛ آن حضرت می فرماید:

«من قتل دون ماله فهو شهید ومن قتل دون أهله فهو شهید ومن قتل دون دینه فهو شهید ومن قتل دون دمه فهو شهید». (سنن نسایی؛ آلبانی حدیث مذکور را صحیح می داند)

(کسی که به خاطر دفاع از مال خود کشته شود، شهید است؛ و کسی که به خاطر دفاع از ناموس خود کشته شود، شهید است؛ و کسی که به خاطر دفاع از دین خود کشته شود، شهید است؛ و کسی که به خاطر دفاع خون خود کشته شود، شهید است).

بدون شک جهاد مردم افغانستان به خاطر دفاع از همین چیزهایی آغاز شد که پیامبر بزرگوار اسلام در حدیث فوق بدان اشاره نموده‌اند، و همین چیز علت اساسی پیروزی مجاهدین در مقابل ارتش سرخ بود. بلی مجاهدین افغانستان در جهاد مقدس خود پیروز شدند و ملت افغانستان تا جهان باقی است به این جهاد افتخار می‌کند، و گردن مجاهد افغان در دنیا و آخرت برافراشته است و برافراشته خواهد بود؛ هر چند متأسفانه روزگار چنان آمد که بدخواهان جهاد دست به تبلیغات سوء زده سعی کردند که از ارزش جهاد بکاهند و یا با متباز کردن جنگ‌های تنظیمی بعد از سقوط نظام کمونیستی روی جنایت‌های نوکران شوروی را بپوشند.

اما آفتاب را نمی‌توان با دو انگشت پنهان کرد، و واقعیت‌ها را نمی‌شود برای مدتی طولانی از دید مردم پنهان نگهداشت؛ در این سرزمین به خاطر دفاع از مقدسات، خون پاک هزاران انسان وارسته به زمین ریخته شده است و در نتیجه آن ارتش شوروی نه تنها که از افغانستان به خواری و زبونی رانده شد، بلکه اتحاد جماهیر شوروی از نقشه جهان محو گردید، و ایادی جنایتکار و دست‌نشانده روسیه با ذلت و خواری از اریکه قدرت بزیر کشانده شدند.

هر چند در نتیجه اختلافات ذات البینی عده‌ای از رهبران جهاد، از آرمان‌های بزرگ مجاهدین پیروزمند تحقق نیافت؛ اما هرگز سرنوشت مجاهد افغان در زندگی و مرگ همانند سرنوشت نوکران شوروی نیست و نخواهد بود. در این جا آدم به یاد سخن ماندگار سپهسالار اسلام مغیره پسر شعبه رضی‌الله‌عنه می‌افتد که وقتی با رستم فرمانده عمومی ارتش فارس روبه‌رو شد و رستم با طعنه به وی گفت: «...پس شما یا

می‌میرید و یا کشته می‌شوید. مغیره گفت کشته‌گان ما به جنت می‌روند؛ اما کسانی را که از شما می‌کشیم وارد دوزخ می‌شوند و آنان که از ما زنده بمانند بر زنده‌گان شما غلبه می‌یابند...» تاریخ طبری.

مجاهدین افغان در جنگ نابرابر علیه شوروی و نظام دست‌نشانده‌اش پیروز شدند و مکتب کمونیسم را متلاشی کردند، این یک بحث است؛ و این که مجاهدین نتوانستند بر مخروبه حکومت شکست خورده کمونیست در افغانستان نظام اسلامی برپا کنند بحثی دیگر است.

عامل پیروزی مجاهدین در نبرد با روس‌ها ایمان قوی، اراده آهنین، باور به آزادی و استقلال، وحدت فکر و اندیشه در استعمارستیزی و قربانی‌های زیادی بود که ملت مسلمان افغانستان به خاطر کسب استقلال و آزادی خود آن را مخلصانه تقدیم کرد.

اما عوامل شکست مجاهدین در ساختن دولت اسلامی، بر می‌گردد به نبود نظام تربیتی‌ای که مجاهدین را در داخل جبهات مطابق معیارهای

اخلاق اسلامی رشد دهد، بی‌توجهی به ساختن کدر متخصصی که بعد از پیروزی بتوانند اداره امور کشور را به دست گیرند، بی‌اعتنایی به توطئه‌های که از طرف کشورهای همسایه و استعمارگران جهان علیه جهاد مردم افغانستان طراحی می‌شد، نبود رهبری بادرایتی که بتواند تمام جوانب قضیه را در نظر گرفته، مشکلات داخلی و توطئه‌های بیرونی را باحوصله و حکمت معالجه کند.

در این روزها مشاهده می‌شود که بقایایی نظام کمونیستی سعی می‌کنند با استفاده از هرج و مرج حاکم بر کشور کم‌کم اظهار هویت کنند، و با پخش کردن آن دسته از سخنرانی‌های داکتر نجیب الله که در اواخر دوران حکومت خود ایراد کرده بود، او را یک نابغه متعهد به وطن و مردم افغانستان قلمداد کرده، روی جنایت‌های وحشیانه خود را بپوشند و تقصیر تمام

نابسامانی‌ها را به گردن مجاهدین اندازند؛ هر چند این توطئه‌ها می‌تواند تا اندازه‌ای برخی از افراد ساده‌اندیش را بفریبد و بقایایی نظام کمونیستی در زیر چتر آن خواب پندوانه را ببینند؛ اما روی هم‌رفته ملت افغانستان اکنون بیدار شده است و جهان امروز همانند جهان چهل سال قبل نیست که بشود با بوق و کرنا و نصب کردن عکس‌های جنایتکاران به در و دیوار، ملتی بیدار را فریب داد، و این بیداری یکی از ثمرات جهاد مقدس مردم افغانستان در مقابل روس‌ها است.

بیداری ملت افغانستان یکی از دستاوردهای عظیم جهاد است که در آینده این کشور نقش بسزایی خواهد داشت، همین بیداری سبب شده است که مردم ما به راحتی تسلیم استعمار غرب نشوند، قضایایی مربوط به کشور را به صورت همه‌جانبه تحلیل کنند، همسایه‌های خود را به خوبی شناسایی کرده نقشه‌های شوم آنان را زیر نظر گیرند، عرصه را بر استعمارگران تنگ نموده آنان را به فکر خروج از افغانستان وادارند، تسلیم طرح‌ها و نقشه‌های مزدوران داخلی کشورهای همسایه و فسادپیشگان بین‌المللی نشوند.

این بیداری می‌رود که -به یاری الله متعال- نقش خود را در آینده افغانستان پُررنگ‌تر از گذشته ادا کند، ان شاء الله در آینده‌ای نه چندان دور ملت افغانستان ملتی یک‌پارچه خواهد شد و این کشور را آرام و آباد خواهد شد.

التبه در این جا مناسب است که تعریفی از مجاهدین نیز داشته باشیم. مجاهد افغان کسی بود که صرف به خاطر کسب رضای خدا و رهایی کشور از چنگال هیولای سرخ بعد از انقلاب نامیمون ۷ ثور ۱۳۵۷، ابتدا با بیل و کلنگ در مقابل کمونیستان ایستاد و سپس با تشکیل جبهات منظم به جنگ دوامدار علیه ارتش سرخ کمر همت بست. خلاصه کردن نام مجاهد به عده‌ای انگشت شمار که در دوران جهاد مشهور شدند، و خلاصه کردن مفهوم جهاد به ویرانی‌هایی که بعد از پیروزی مجاهدین در اثر جنگ‌های تنظیمی به میان آمد، ظلمی است بزرگ به ملتی فداکار و مجاهد که هر وقت حاضر است به خاطر دفاع از حریم خود هست و بود خود را قربانی کند.

تحلیکران

د اوسنی جگړې دوام

د جدي د شپږمې د پل شوي اور لمبي دي، چې افغانان سوزوي

له نن څخه ۳۳ کاله وړاندې د نړۍ ستر استعماري ځواک یعنې شوروي اتحاد په ډېره سپین سترګۍ د یو شمېر مقدماتي کودتاګانو او دلتنه د خپلو ګوډاګیانو په مرسته خپل پوځونه د افغانستان خاورې ته راننويستل، افغان ولس هم چې د تاریخ په اوږدو کې یې په خپل هېواد کې استعمار نه دی منلی بیا ددې ستر استعماري ځواک سره د مقابلې لپاره راپاڅېد او په ډېره مېړانه یې مقابله وکړه، له لس کاله مقاومت وروسته په پایله کې روسي ښکېلاګر ځواکونو ماتې وخوړله او له افغانستان څخه ووتل او پوځیان یې په داسې حال کې په خپلو مشرانو یې لعنت وایه د حیرتان بندر له لارې د افغانستان له خاورې ووتل. سره ددې چې روسي ځواکونه له افغانستان څخه ووتل خو افغانستان یې په داسې یو حالت کې پرېښود، چې ۳۳ کاله وروسته هم هماغه یرغل افغانان د جنگ په اور کې سوزوي او هره ورځ ددې هېواد په لسګونو بېجان په مختلفو نومونو سره وژل کېږي، اصلاح رسنیز ګروپ په دې راپور کې د روسي ښکېلاک له ماتېدو وروسته د لته د جنگ د دوام لاملونه، په دې جنگ کې د مجاهدینو او همدارنګه د اروپا او امریکا رول، او په همدې توګه په اوسني حالت کې د بهرنیو ځواکونو شتون او له دې خاورې څخه د هغوی وتل د سیاسي چارو د یو شمېر کارپوهانو او پخوانیو جهادي مشرانو سره مطرح کړي دي، چې ستاسو مخې ته یې ږدو.

انجنیر احمدشاه احمدزی:

امریکایانو د جهاد له وخته تر اوسه له افغانانو سره سخته

نامردي کړې او کوي یې!

د مجاهدینو د وخت صدراعظم او د افغانستان د اسلامی اقتدار ګوند مشر ښاغلي انجنیر احمدشاه احمدزی په دې اند دی، چې په افغانستان کې د جگړې دوام د روسیې ښکېلاک برید او له وتلو څخه وروسته یې د واک او اقتدار پر سر د چارواکو ترمنځ اختلاف هغه ستر لاملونه دي، چې دا هېواد یې د جگړې اور ته ټېل وهلې دی، هغه زیاتوي "دلته چې هر څوک اقتدار ته رسېدلی دی، له هغه څخه فرعون جوړ شوی دی، نو له همدې لامله په خودخواهی او ځان غوښتنه افغانستان نه جوړېږي" هغه زیاتوي، چې په افغانستان کې د اوسنۍ جگړې د دوام ستر لامل افغان دولت دی، ځکه د سولې لپاره داسې شرطونه وړاندې کوي، چې هغه چاته د منلو وړ نه دي، نو له همدې لامله زما په نظر ددې لپاره چې د افغانانو دوینو توئیدو مخه ونیسو او په دې هېواد کې سوله راشي باید د هغوی شرطونو ته غاړه کېښودل شي، او لږ تر لږه د اساسي قانون د دې څو ټکو څخه تېر شو، ځکه قانوني اساسي بڼه ټکي هم لري خو د ضعف ټکي هم لري نو له همدې لامله هغه ټکي باید مشورې ته پرېښودل شي او له مشورې وروسته باید په اساسي قانون کې درج کړی شي.

د روسانو سره د جهاد پر مهال او هم اوس ګڼ شمېر خلک دا خبره کوي، چې افغان جهاد د روسانو او امریکایانو ترمنځ جنگ و او په دې جنگ کې افغانان وسوزېدل او د افغانانو په قربانۍ امریکا خپل سپال (روس) مات کړ، دا چې دا خبره تر کومه بریده پرځای ده، ښاغلی انجنیر احمدشاه احمدزی وايي، چې د افغانانو جهاد صرف د هېواد څخه د استعمار شړل او په دې هېواد کې د استعمارګر پر

وړاندې مبارزه وه، او د امریکایانو مرستې هم مجاهدینو ته هغه مهال را ورسېدې، چې کله امریکایان پوه شول، چې افغان مجاهدین د روسانو ملا ماتولی شي نو له هغې وروسته یې خپلې مرستې پیل کړې، اما دا باید ووايم، چې دا مرستې په هیڅ ډول د افغانانو سره د همدردۍ لپاره نه وې، هغه زیاتوي "امریکایانو او په عام ډول غریبانو هیڅکله په افغانستان کې ارامي نه غوښته، ځکه که چېرته یې د مجاهدینو حکومت په رسمیت پېژندلی وی نو په دې هېواد کې خامخا آرامی راتله او د ثبات په لور تللو، غریبانو له هماغه لومړي سره آن تر اوسه پورې له افغانانو سره ډېره نامردي کړې او تر اوسه هم روانه ده، نو زه وایم چې غریبان باید د روسانو څخه عبرت واخلي او اوس څه آن پنځه کاله مخکې یې باید خپل ټول عسکر له دې هېواده ویستلی وی، مګر هغوی اوس هم دلته د عسکرو پرېښودلو خبره کوي او تر هغې، چې دلته غربي عسکر موجود وي په دې هېواد کې به امنیت رانشي نو بڼه دا ده، چې افغانان په خپل منځ کې سره کیني او ددې خبرې لپاره یو حل را وباسي."

له افغانستان څخه د روسانو له وتلو وروسته په هېواد کې د واک پر سر د چارواکو ترمنځ سختې جگړې رامنځ ته شوې، چې په ترڅ کې یې په زرګونو بې ګناه ملګري وژل شو او افغانستان د تباهی په یوه میدان بدل شو، هېواد کنډواله شو او په زرګونو هېوادوال معیوب شول، ځیني هېوادوال اندېښنه لري، چې لکه څنګه چې ټاکل شوې ده په ۲۰۱۴ م کال کې بهرنيان له افغانستان څخه ووځي آیا دلته خو بیا د پخوا په ډول جگړې رامنځ ته نه شي؟ او آیا بیا به د قدرت په سر چارواکي به خپلوکي سره ونه ښیښي؟ ښاغلی احمدزی زیاتوي، چې د افغانانو دا اندېښنه پر ځای دی، ځکه مونږ خپل تېر لنډ تاریخ ته په کتو سره ددې خبرې شاهد یو، چې دلته د قدرت په سر سختې نښتې رامنځ ته شوې او چارواکو هغه څه وکړل، چې طمع

یې ترې نه کېده، هغه زیاتوي "خلک اندېښنه لري، خلک تشویش لري نو له همدې لامله مونږ وایو، چې حکومت باید دې ته زمینه جوړ کړي، ترڅو د روسانو له وتلو وروسته رامنځ ته شوي حالات باید بیا تکرار نه شي او د امریکایانو وتل هم باید د روسانو د وتل سره یو شان نه وي، اوس هم دواړو غاړو ته زمینه مساعد ده، باید دواړه غاړې په خپل منځ کې سره کېښي."

مولوي جانباز سرفراز:

د افغان جهاد سره د امریکایانو کومک په افغانستان کې د

اوسنیو جگړو ستر لامل دی

پخوانی جهادي مشر او د حزب اسلامي افغانستان د اجرائیه شورا غړی مولوي جانباز سرفراز د افغانستان د اوسنیو جگړو ستر لامل په افغانستان د شوروي ځواکونو یرغل بولي او زیاتوي، چې د هغوی د یرغل په پایله کې چې په دې هېواد کې کوم اختلافونه چې پخوا هیڅ نه لیدل کېدل هغوی ته لمن ووهل شوه او افغانان په خپلو منځونو کې سره داسې حد ته ورسېدل، چې د یو بل زغمل ورته گران شول هغه زیاتوي "د جگړې یو لامل دلته له مذهبي، سمټي، ژبني، قومي او فکري تعصباتو پیل شو او دوام یې وکړ، همدا ډول بل عامل یې د نجیب له حکومت څخه وروسته په پېښور کې هغه معاهده وه، چې د گڼ شمېر اړخونو لخوا ترسره شوه، ځکه دا به څنگه معاهده وي، چې جمهور رئیس د واک موده به یې په کې د لومړي ځل لپاره دوه میاشتې وي او بل ځل به د شپږو میاشتو لپاره وي، همدا ډول په حکومت کې د داخلي مطرحو اړخونو لپاره د واک نا انډولۍ هم ددې جگړې بل لامل دی، ددې ترڅنګ د گاونډیانو هڅې، چې د خپلو اهدافو د ترلاسه کولو لپاره یې وکړي بل هغه لامل دی، چې په دې هېواد کې د افغانانو ترمنځ د جگړې لامل شوی دی.

ښاغلی مولوي سرفراز د افغانانو مقاومت پیل د روسانو د حملې څخه ډېر مخکې گڼي او وایي، چې د روسانو له برید څخه مخکې افغانانو د کمونستي نظام پر وړاندې پاڅونونه پیل کړي و، هغه زیاتوي "کله چې په ۱۳۵۷ کې کمونستانو کودتا وکړه، نو پر وړاندې یې په پکتیا، کونړ، زابل او... کې افغانانو پاڅون وکړ او د روسانو د گډوډاګي حکومت سره ښکېل شو، چې په ترڅ کې یې مقاومت پراخه او د روسانو راتګ ته زمینه برابره شوه"

مولوي صاحب سرفراز هم د امریکا کومکونه د افغانانو د مقاومت له کامیابېدو وروسته گڼي او وایي، چې کله چې امریکایانو د افغانانو قوي عزم او له هېواد څخه کلکه دفاع ولیده نو له افغانانو سره یې کومکونه پیل کړل هغه زیاتوي "کله چې امریکایان په دې متیقن شول، چې افغانان کولی شي شوروي ځواکونو ته ماتې ورکړي نو دا یې د ویننام د ماتې د غچ اخستلو لپاره بهترین فرصت وګاڼه، نو افغانانو سره یې د روسانو د ټکولو لپاره مرستې وکړې، اما دا باید هېر نه کړو، چې دغه مرستې د افغانانو د تباې لامل هم شوې، ځکه هماغه مهال یو د جگړې ډګر و او بل دیپلوماتیک ډګر و، امریکایانو په افغانستان کې اوږمهاله پلانونه درلودل نو له هماغه مهال یې دلته په یو شمېر کړیو سرمایه گذاري کوله او هغوی ته یې پراخ امکانات ورکول، د هغوی لپاره یې شورا گانې جوړې کړې

وې، چې له همدوی څخه یې د افغانانو ترمنځ د اختلاف اور ته د لمن وهلو لپاره استفاده کوله ترڅو افغان مجاهدین ونه توانېږي، چې یو اسلامي حکومت جوړ کړي، چې امریکایان په خپل دې پلان کې بریالي شول، هغه وایي، چې اوسنی جنګ هم د هماغه کومکونو پایله ده او چې په ترڅ کې یې بیا هم افغانان کړېږي، هغه وخت امریکایانو د روسانو ټکولو لپاره افغانانو ته امکانات ورکړي و، او اوسمهال هم چینایان، روسان او ایرانیان له افغانانو سره کومک کوي، ترڅو امریکایان پرې وټکوي.

د هېواد تېر لنډ تاریخ ته په کتو سره گڼ شمېر افغانان اوس هم په دې باور دي، چې که نړیوال ځواکونه له افغانستان څخه د د سولې د یو معقول مېکانېزم پرته ووځي نو په دې هېواد کې به گڼ شمېر ستونزې رامنځ ته او آن د کورنۍ جگړې احتمال لیدل کېږي، ښاغلی مولوي سرفراز د افغانانو دا اندېښنې پرځای بولي خو ددې ډول حالاتو ته د رامنځ ته کېدلو اصلي لامل امریکا بولي او وایي، چې امریکا په دې هېواد کې دومره ستر غلطۍ کړي دي، چې جبران یې ناممکن دی.

د هغه په اند، چې د دوی یوه ستره غلطۍ دا ده، چې دوی په شرق کې د غرب فرهنگ عملي کول غواړي، او هغه کارونه یې ترسره کړل، چې هغه په شرق کې ځای نه لري او له غرب څخه کاپي شول. همدا ډول د یرغل په لومړیو دوه درې کلونو کې جگړه د ستونزې یواځینې حل گڼل کېده چې دا د دوی ستره اشتباه وه، مولوي صاحب سرفراز زیاتوي "هغه چا چې پخوا له طالب سره ډوډۍ خوړلې وه، طالب ته یې سلام اچولی و، هر قندهاري ته به یې د کوټه وال په سترګه او هر مشرقيوال ته به یې د پېښوري به سترګه کتل او هغه به یې طالبان گڼل چې دا هغه ستره غلطۍ وه، چې په نتیجه کې یې دلته گڼ شمېر خلک د دوی په وړاندې ودرېدل"

ښاغلی مولوي صاحب سرفراز وایي، چې امریکایانو له خپل راتګ وروسته دلته واک هغو کړیو ته وسپاره، چې دوی ته معلوم و، ځکه دوی د طالبانو په ختمولو کې خلکو ته پیسې ورکړې او خلک یې واخستل، او بیا یې واک هم خپلو همدې اخستل شویو خلکو ته وسپاره، او هغوی هېواد لوټ کړ، نو دا هغه سترې اشتباه گانې و، چې د همدې اشتباهاتو له لامله اوس دا اندېښنه موجوده ده، چې د بهرنيانو ځواکونو له وتلو وروسته دې هېواد له یو بحرانې حالت سره مخ شي، ځکه بیا به واک همدغو لوټمارانو ته پاتې شي چې پخوا یې هم افغانستان په مشکلاتو کې را ښکېل کړی و او اوس به یې بیا هم په کې را ښکېل کړي.

مولوي صاحب سرفراز د جگړې د ختمېدو لپاره یواځینې لاره بین الافغاني تفاهم بولي د هغه په اند که افغانان په خپل منځ کې اتفاق وکړي، چې بیا به جنګ نه کوو، یو داسې اصولي انتخابات چې هغه د ټولو جهتونو لپاره دمنلو وړ وي ترسره شي، افغان ملي پولیس او ملي اردو باید د یو لې ملاحظاتو څخه وروسته پاتې شي، همدا ډول گاونډیان باید تضمین ورکړي، چې هغوی به نور په افغانستان کې لاسوهنه نه کوي، او افغانان به په خپل حامل پرېږدي، ددې ترڅنګ د هغو اسلامي هیوادونو پوځونه دلته راشي چې هغه ټولو ته د منلو وړ وي او ددې امن دپروسي څارنه او ملاتړ وکړي.

به هر پیمان که کشور را ویرانتر کنیم وابسته تر می شویم

تداوم بحران در کشور پیامد تجاوز ارتش سرخ است

نکرد، اگر امریکا توانمندی مقابله با شوروی را می داشت، چرا در ویتنام نتوانست موفق شود، فلذا به نظر من جز از آدم های مریض هیچ کس نمی تواند این افتخار را از مردم افغانستان بگیرند.

نکته مهم دیگر این است که بعضی مردم به این باورمنداند که رهبران حکومت کرده نتوانستند و مردم نیز جهاد خوب نکردند! این مغالطه است که با هم هیچگونه ربطی ندارد.

افغانستان امروزی باز هم با مشکل موجودیت نیروهای خارجی در این کشور و جنگ و کشتار روبرو است و باز هم موضوع خروج نیروهای خارجی از افغانستان مطرح است، نگرانی های وجود دارند که اگر نیروهای غربی نیز همچو شوروی سابق بدون یک تفاهم بین الافغانی وبدون به نتیجه رسیدن مذاکرات و راهکارهای صلح از افغانستان خارج شوند، افغانستان با وضعیت همانند زمان خروج نیروهای خارجی روبرو خواهند شد. آقای منصور در این باره میگویند: امریکا، کشور های غربی و همسایه به هیچ وجه ما را به خواسته های خود ما نمی مانند، آنها مطابق خواست و در نظر داشت منافع خودشان عمل می کنند، و ما نباید به هیچگونه انتظار بر آورد شدن خواسته های خود را داشته باشیم. آقای منصور می افزاید: "ما همه افغانها باید به این بیندیشیم که ما چگونه میتوانیم که به رفاه، صلح، امنیت و توسعه به کشور ما می رسیم. و باور من این است که، ما تا زمانی که روش کار ما را تغییر ندهیم و آن روش که از طریق کودتا، از طریق زور به حکومت برسیم، اگر این روش را تغییر ندهیم، به هیچگونه این کشور را آباد کرده نمی توانیم؛ چون تجربه سی و پنج سال اخیر نشان داد که این کودتا ها و این زور از مایی های نظامی هیچ دردی را دوا نکرده، پس ما باید راه های مسالمت آمیز، راه های آشتی و راه های تفاهم را بین خود جستجو کنیم، و همچنان ساختن یک جامعه صد در صد ایدیال را هم آیدش نداشته باشیم، کم و بیش از نواقص خود تا جای که ممکن است چشم پوشی بکنیم، روی کلیات توصل بجوئیم، همینطوریکه تخصیص یک نظام سوسیالستی توسط اتحاد شوروی ناکام شد، این دیدگاه طالبان اگر صد در صد در افغانستان تطبیق شود این هم ناکام می شود و ناممکن است و به جای اینکه افغانستان به طرف رفاه برود به نا امنی می انجامد، و دوام این مسئله زمینه ساز حضور بیشتر نیرو های خارجی می گردد، ما حاکمیت ملی، ثبات و استقرار از طریق جنگ نمی توانیم به کشور خود بیاوریم، چون کشور غریب نمی تواند مستقل باشد، کشوری در حال جنگ و محتاج دواء نمی تواند آزاد باشد، هر قدر کشور را ویرانتر کنیم وابسته تر می شویم، به این لحاظ اگر قصد ما بر این است که خارجی ها خاک افغانستان را ترک کنند، که باید ترک کند، و می خواهیم اینها را زودتر از افغانستان خارج بسازیم، پس ما باید زمینه های همدیگر پذیری را فراهم بکنیم، و یکی دیگر ما را قبول بکنیم و در یک فضای عاری از جنگ سرزمین ما را در بخش های مختلف بسازیم.

حفیظ منصور کارشناس مسائل سیاسی و عضو ولسی جرگه به این باور است، که تجاوز اتحاد شوروی حریم امنیتی افغانستان را شکستاند، و زمینه را برای مداخله سائر کشورها باز کرد، و همین موضوع زمینه شد به این که اکنون شوروی در افغانستان وجود ندارد اما دست های کشور های دیگر در این خاک دراز شده است. او باورمند است که تداوم جنگ در کشور عاملش همان تجاوز ارتش سرخ در افغانستان بود، ایشان می افزاید: دوام جنگ، نا ارامی، بی ثباتی، مداخلات کشورهای خارجی پیامد تجاوز ارتش سرخ به افغانستان بوده، همچنان دومین علت دوام جنگ در این کشور تداوم سیاست های وارده از تجاوز شوروی در افغانستان است. این سیاست ها که انقلاب گیری بسیار سریع از طریق زور و قدرت در جامعه است در این خاک تداوم یافت که بزرگترین عامل تداوم جنگ در این کشور شد. به نظر من این بزرگترین عوامل تداوم جنگ در کشور ما شده و خونریزی و قتل کشتار تا هنوز تداوم یافته است.

این سوال که جهاد و مقاومت مردم مسلمان افغانستان در مقابل شوروی سابق را برخی از حلقات از همان اوایل آغاز مبارزه، تا به حال بنام جنگ بین دو ابر قدرت (شوروی و امریکا) نام داده اند، با در نظر داشت این نکته شما نقش جامعه جهانی آن وقت به خصوص بلاک غرب را در شکست تجاوز و همچنان از هم پاشیدن اتحاد شوروی سابق تا چه حد مؤثر می دانید؟ در این مورد آقای منصور می گوید: در مسائل فرهنگی، سیاسی و تاریخی نباید دنبال اتفاق نظر باشیم، چون این از همان دسته مسائل اند که در آن اتفاق نظر ناممکن است، فلذا، اتفاق نظر در این مورد مهم نیست، مهم قضاوت مردم افغانستان است که این ملت در این باره چگونه قضاوت میکنند. ما نباید تحلیل یک گروه محدود را در مقابل اجماع بین المللی قرار بدهیم، چون در همان زمان ۱۲۳ کشور جهان تجاوز اتحاد شوروی را " تجاوز " بر خاک افغانستان گفته بودند، و در اینجا چیزی از رقابت بین کشور های قدرتمند جهان وجود نداشت، و در باره اینکه در شکستادن ارتش سرخ کدام عوامل بیشتر مؤثر بود؟ باید گفته شود که هر پژوهشگر منصف جهان میدانند که از بی توجهی امریکا به افغانستان، شوروی استفاده کرد و به حریم افغانستان تجاوز نمود، پس اگر این رقابت بین شوروی و امریکای بود، شوروی باید به ایران آن زمان که پایگاه امریکا بود حمله می نمود و در آنجا زور آزمایی می کرد، اگر این رقابت بین این دو ابر قدرت وجود می داشت، باید برپاکستان که متحد نزدیک امریکا بود حمله صورت می گرفت، در آن زمان افغانستان از دید غرب یک کشور بی اهمیت، و دور افتاده بود و اصلا برایش توجه نداشت، و این بی توجهی غرب بود که شوروی به این فکر شد که میتواند به آسانی یک گام به پیش بزند. از سوی دیگر، خیزش های مردمی افغانستان از عمق و نقطه های مرکزی افغانستان صورت گرفت که هیچ رابطه به سرحدات و اخذ کمک ها نداشت، همچنان در کشور های دیگر چون المان زور آزمایی

د کمونيستي مفکورې د خپراوي لاملونه

اول عامل: د فکري خلا موجوديت: هغه وخت یو ملت دنورو ملتونو د فکري يرغل لاندې راځي چې هلته دنورو افکارو دمنلو لپاره زمینه موجوده وي، او د منلو لپاره يې زمینه برابره وي، په افغانستان کې دغیر اسلامي نظرياتو د خپرېدو اساسي او لوی عامل دادی چې دلته دپردي فرهنگ او نظرياتو دخپرېدو لپاره د قابليت او منلو دمحیط موجوديت دی، چیرته چې خلا موجوده نه وي، هلته پردی شی ځای نه شي موندلی، په افغانستان کې په ټولیزه بڼه دا خلا موجوده وه، او له

ځوانانوسره داسلام څخه سمه پوهه موجوده نه وه، تعلیمي نصاب داسر جوړ شوی و، چه عصري مکتبونه داسلامي تعلیماتو څخه یا بالکل بې برخې وو او یا هم اسلامي تعلیمات په شکلي بڼه داسې موجود وو چې داسلامي نظام دپیژندلو په هکله يې دځوانانو تنده نه شوای ماتولای، دیني مدارس دعصري علومو څخه بې برخې وو، او پدې مدارسو کې په تېره بیا په کلیوالي او محلي مدرسو کې او یا هم هغه درسونه چه بعضو دیني علماوو په مساجدو کې جوړ کړي وو، ټول هغه

کتابونه لوستل کېدل چې دخو پېړیو وړاندې دیني مدارسو لپاره ټاکل شوي وو، ځکه نو دا نصاب دداسې دیني عالم له جوړولو او فارغولو څخه عاجز و چې هغه دټولنې او زمانې په معارفو باندې پوه وي او داسلامي نظام دمقصدیت او دژوندانه دټولو چارو دسمبالولو په اړه جامع معلومات وړاندې کړای شي، دهمدې دوه گوني تعلیمي نصاب په نتیجه کې دعصري علومو فارغ ددین له پوهې څخه بې برخې وو، او دیني عالم دعصر له معارفو او دخپلې زمانې دچارو نه بې خبره وو، او دا سبب شول چې دیني عالم دخپل عصر دمشکلاتو دحل په اړه دیني ارزښتونه ترجمه نه شي کړای، او ونه شي کولای داسلامي دین په رڼا کې دټولنې دهر اړخیزو مشکلاتو دحل لپاره معقول حل لاری پیشنهاد او یایې په گوته کړي، او له دې امله وو چی ځوانانو ددین په رڼا کې دټولنې دمشکلاتو دجوړښت لپاره مناسب او معقول ځواب پیدا نه کړ، او په نتیجه کې يې نورو فکري مکتبونو ته يې مراجعه وکړه، او په هغه کې دکمونیزم په دام کې راگیر شول.

ډیره دتعجب خبره خو داده، چې یو ملت سره له دې چې داسلام د سپېڅلي دین رنګارنګ ارزښتونه ولري، خو بیا هم پردی فرهنگ او پردی مفکورې پکې ځای ونیسي او په خاص شکل سره دکمونیزم مفکوره او نظریه، او دا خبره موږ دې ته اړ کوي چه په هغو عواملو خبره وکړو چې زموږ په گران هیواد کې ددې غیر علمي مفکورې دنشر او خپرېدو سبب شوي دي، او یو زیات شمیر افغانان ددې مفکورې په دام کې گیر شول او دهغې دپلي کولو لپاره يې کوشش او تلاش وکړ.

دهمدې مفکورې اونظريې پربنیاد و چې ددوی په لاس ددې وطن په زرگونو علماء او روشنفکران د زندان تورو خونو ته واچول شول اویا پرته له هر ډول محاکمې یا قضايي پړاوونو څخه همالته په جیل او بندیکخانه کې ووژل شول، دهمدې نظريې په سبب زموږ گران هیواد دشوروي اتحاد تر يرغل لاندې راغی، او دتیری پیړۍ په اتمه لسیزه کې ددې ولس تریو نیم ملیون زیات بچیان شهیدان شول، او ددوی په سبب په هیواد کې داسی اور بل شوی چه لائر اوسه يې هم لمبې آسمان ته جگي دي.

یو بل تعجب خو دادی چې بیا ددې فکر پلویان دجنگ د اور داوردیدو په نتیجه کې غواړی خپل هغه ظالمانه کړنې چې دملت په وړاندې يې کړې دي، دخلکو له سترگو پټ کړي او دهیواد د دردناکه حوادثو پر په هغه مجاهدینو ور واچوي کوم چه ددوی پر ضد يې دجهاد اعلان وکړ، شهادتونه او تکلیفونه يې وگالل او هیواد يې دشوروي يرغلکرو له سرومنگولو څخه وزغوره، خو متاسفانه تر بیالیتوب وروسته دنظام په جوړلو بریالي نه شول، او شاید دهمدې بد نیتو او حاقدو کمونیستانو دسیسې به وې چه مجاهدین يې خپلو کې سره وجنگول او هغوی يې دنظام په جوړولو کې ناکام کړل.

خوددې ټولو سره سره افغان مسلمان ولس نشي کولای دا هیر کړي چې کمونیستانو دملک هغه په زړه او علماء او روشنفکران صرف په دې خاطر ووژل چه هغوی دکمونستي مفکورې منلو ته تیار نه وو، او هغه مفکوره يې داسلام دمبارک دین د ارشاداتو او علمي موازینو او بشري فطرت خلاف بلله. په لنډه توگه په افغانستان کې دکمونستي مفکورې دخپرېدو مهم لاملونه په لاندې ډول په گوته کېدای شي:

دوهم عامل: د اسلام تر نوم لاندې د بعضو خرافاتو موجودیت: په ټولنه کې د داسې خرافاتو موجودیت چه هغه د علم او پوهې د تاييد وړ نه دي، او نه هم هغه عقل قبلوي، د اسلام تر نوم لاندې په ټولنه کې رواج موندلی وو او حتا تر اوسه هم په يوه ډول نه په يوه ډول په ټولنه کې شتون لري، لکه دهغه ملنگانو موجودیت چې لمونځ به يې هيڅکله هم نه کاوه خو خلکو ته به يې ويل چه زه لمونځ هره ورځ په مکه مکرمه کې کوم، او په خارق العاده شکل سره هلته ځم، نو هغه ته به د الله دوست او ولي ويل کېده، او د يو بڼه سړي په حيث به دهغه احترام کېده، او هغه ته به خلك د لاس نيوی او تبرک په خاطر ورتلل، يا به خلك قبرونو ته د حاجت غوښتلو په خاطر تلل، کله به چه دکومې بڼخې اولاد نه پيدا کېده يا به ميره نه ورته پيدا کېده نو زيارت ته به تلله ترڅو دهغې دا حاجت پوره شي، او يا به هم څوک چې مريضان شول نو شفا خانۍ ته به نه تلل، بلکه زيارت ته به تلل او داسې عقیده به يې کوله چې دا زيارت په دې کار باندې قادر دی، دا ټول کارونه خو د اسلامي دين نه خلاف کارونه دي، اما په ټولنه کې يې د دين په نوم شتون درلود، او هغه دمکتب فارغ التحصيل چه د اسلام نه يې پوهه نه درلوده کله به يې چه په ټولنه کې دا کارونه وليدل او ديني علماوو به هم هغه تاييدول او يا به يې کم تر کمه دهغې په خلاف خبره نه کوله، نو د دين نه بې خبره ځوانانو به دا فکر کاوه چه همدا دين دی، او څرنگه چې دوی د دې شيانو نه کرکه کوله او خرافات به ورته ښکارېدل، دا به سبب شول چې د اسلام دين ټول په همدې خرافاتو باندې قياس کړي، او د اسلام دين ته په نادانۍ سره شا کړي او په نتيجه کې دکمونيزم په دام کې بند شي.

دريم عامل: د دين دارزښتونو په اړه نادرسته پوهه: د مثال په توگه کمونيستانو په اسلام کې د تقدير د عقيدې نه نادرسته فهم درلود، هغوی داسې فکر کاوه چه د مسلمانانو عقیده داده چې الله پاک هر څه دمخه ليکلې او اندازه کړي دي، او انسانان دخپلې آينده د ټاکلو په اړه توان او طاقت نه لري، او دې کار د مسلمانانو په اميدونو او همت باندې منفي اغېز کړی دی، او له دې امله مسلمانان دخپلې آيندې د جوړولو په خاطر پوره تلاش او کوشش نه کوي، بلکه هغوی خپله آينده تقدير ته حواله کوي، او د همدې نادرستې پوهې نتيجه وه چې کمونيستانو دين ته د ملتونو دافيون نوم ورکاوه، او داسې فکريې کاوه چې کمونيستي فکر انساني ټولنه مثبت طرف ته په حرکت راولي، اما که واقعيت ته وگورو د قضاء او قدر عقیده هيڅکله دا معنی نلري چې انسانان دې دروښانه او پرمختللې راتلونکې لپاره کوشش نه کوي بلکه قرآن کریم د ټولنې آينده دخلکو دروش او سلوک مرهونه بللی، او انسانان يې دې ته هڅولی چې داسبابو په چوکات کې دانساني ټولنې د هراړخيز ودانولو لپاره کوشش او تلاش وکړي.

دې ځای کې بايد دا وليکم چې دکمونيزم عقیده د تاريخي حتمياتو په هکله دانسان اراده ټکنی کوي او داسې وايي چې اقتصادي زير بنا د ټولنيزو تحولاتو عامل گرځي، که څه هم خلك دا تحول ونه غواړي، که چيرې دا عقیده د اسلام د سپيڅلي دين له دارشاداتو سره مقايسه کړو چې انسانان هڅوي تر څو دخپل زيار او کوشش په نتيجه کې خپله آينده وټاکي، دکمونيزم عقیده د تاريخي حتمياتو په اړه د يوې معاصرې خرافاتي عقيدې پرته بل څه ندي، که څه هم د ترقي او تمدن تر عنوان لاندې راغلې ده.

څلورم: په ټولنه کې د اجتماعي عدالت نشتوالی: د شاهي نظام تر سيوري لاندې په افغانستان کې داسې طبقاتي نظام را مينځ ته شوی و چې يو شمېر خلك ورځ په ورځ مالداره کېدل خو ډير خلك دخپلو اساسي ضرورتونو په پوره کولو نه توانيدل، په ځينو کلونو کې خلك د يته مجبور شول تر څو خپل اولادونه دنفقې دنشتوالي له امله په بازار کې خرڅ کړي، ډيرو نور خلکو بيا يوازې د دمړې گېډې په بدل کې مزدوري کوله، ددې اقتصادي بې عدالتۍ په وړاندې داسې څه نه بريښيدل چې له خلکو سره د ښې راتلونکې په اړه اميد را وټوکوي. دا سبب شو چې دهيواد د عصري مکتبونو گڼ شمېر فارغين او دپوهنتون يوشمېر محصلين دکمونيزم په وعدو فريب وځوري، او په دې وعدو سره چې کمونيزم دوی ته کور کالي او ډوډۍ ورکوي، دهغوی په دام کې گير راغلل.

پنځم عامل: په اسلامي نړۍ کې له غربي استعمار نه کرکه: او دا کرکه ددې په نتيجه کې مينځ ته راغله چې د اسلامي نړۍ زيات ملکونه د غرب تر استعمار لاندې واقع شول، او ملتونو دهغوی نه دخلاصون په خاطر ډيرې قربانۍ ورکړې، او دهغه قربانيو په نتيجه کې يې خپلواکي ترلاسه کړه، او کمونيستانو (شوروي اتحاد) عموماً د غرب داستعمار پر ضد دمقاومت نه ملاتړ کاوه، او دا يو لوی او مهم سبب وو چې يو شمېر روڼ اندي دکمونيزم په دام کې داسې راگير شول او په دې عقیده شول چې کمونيزم د ملتونو د آزادۍ او استقلال طرفداري کوي، او له غربي استعمار سره کرکه له دې امله هم زياته شوه چه هغوی داسرائيلو د غاصب نظام نه ملاتړ وکړ، يهودان وتوانيدل دانگلستان په همکارۍ په فلسطين کې ځان ته وطن جوړ کړي، دانگليسانو په همکارۍ په فلسطين کې يهودان د حکومت څښتنان شول، هغوی د فلسطين اوسيدونکي ووژل او ځينې يې له خپل وطن نه وشرل، او بيا امريکا لاتراوسه ددې غاصب نظام تر خوا په ډيره بې شرمۍ سره ولاړه ده، او ددې ملاتړ په نتيجه کې د غربي استعمار په ضد ډيره کرکه راپيدا شوه، چې ددې کرکې په نتيجه کې ډير خلك دشوروي اتحاد طرفداران شول، او دا سبب شو چې ډير ځوانان دکمونيزم په دام کې ولويږي، او دهغوی د فکر نه متاثر شي.

یادی از روزگار

وطندار دلیر من! بنازم چشم مست را

وطن در انتظار بازوی کشورگشای توست
به خاک افکن، به خون تر کن، به بادش ده، در آتش سوز!
از این بدتر چه میباشد که دشمن در سرای توست؟
نگاه آرزومند وطن ســـــوی تو میبـــــیند
که روز امتحان خنجر جنگازمای توست
ز فریاد تفتگت جز صدای حـــــق نمیآید
ز خیبر تا مدینه گوشهها وقف صدای توست
چه زیباتر از این نقشی که بـــــیند دیده تاریخ
که تو خنجر به کف، دشمن فتاده زیر پای توست
خداجویی، وطنخواهی ســـــرافرازی و آزادی
به خون شیرمردان نقش بر روی لوی توست

باقی قابل زاده

نازم آن مشـــــتی که مغز زورمندان بشـــــکند
تف به آن دســـــتی که دل های ضعیفان بشـــــکند
شیشه بشکستن نباشد افتخار سنگ ســـــخت
سنگ اگر مرد است جای شیشه سندان بشکند
کلبـــــه درویش را هر کس می توان ســـــازد خراب
خادم آنم که درب کاخ ســـــلطان بشـــــکند
من بـــــلاگردان نیروی جوانانی شـــــوم
که اســـــتخوان گردن گردن فروزان بشـــــکند

مایل هروی

گرمی و مهر وصفا گر ز آفتاب آید بـــــرون
زند گانی ها همواره ز انقـــــلاب آید بـــــرون
انقلاب است آن که می خیزد از آن بـــــوی حیات
آن چنانی که ز گل عطر و گلاب آید بـــــرون

خلیلی در محیط هجرت حماسه آزادی ملت را به سرایش
گرفت، تجاوزگران و مزدوران را به نفرین نشست و نسلی از
شاعران در این راستا یاور و مرشد گردید.

دین و آزادی است در ذرات خون ما نهان
ما و این پیمان ما تا جان شود از تن برون

گر غلامی طوق الماس است بند بندگی است
بشکنش در زیر پا چون کردی از گردن برون

زنده باد آن کوهسار سربلند و چرخ سای
که آید از دامن آن مردان شیر افکن برون

در سپاس جنگجوی پا برهنه تا به حشر
می کند تاریخ ما فریاد صد احسن برون

خلیلی که از آوارگی، اندوهبار است می گوید:

هر دم زند به رگ رگ جان نیشتر مرا
آوارگی از این چه کند بیشتر مرا

این چرخ سفله خو که بهر در نشسته است
آخر نشاند همچو خودش در به در مرا

مجاهد چشم مست را بـــــنازم
جبین حق پرست را بـــــنازم
خرامان می روی در جبـــــهه جنگ
کلاشینکوف دستت را بـــــنازم

خونین کشور

شپږمه ورځ د جدي

مرزا محمد شفيق صافی

طاعون دی که سرسام دی شپږمه ورځ د جدي
تور تم دی تور ماښام دی شپږمه ورځ د جدي
کارمل و ناست د ټانک پر سر روسانو راوست کابل ته
ورسره راغی سورلینکر روسانو راوست کابل ته
جیتان، توپ و هیلې کویترو روسانو راوست کابل ته
دغه سوغات ددې بدنام دی شپږمه ورځ د جدي
تور تم دی تور ماښام دی شپږمه ورځ د جدي
نور یې شروع کړو قتل عام زمونږ د هېواد په هر کنار کې
پر شهیدان شو، خاص و عام زمونږ د هېواد په هر کنار کې
مسجد شهید شو هم امام زمونږ د هېواد په هر کنار کې
تجاوز شوی په اسلام دی، شپږمه ورځ د جدي
تور تم دی تور ماښام دی شپږمه ورځ د جدي
زوی د پلار مخکې حلالېږي، ماشوم د مور په غېږ کې
سر د پلار زوی مخکې غوڅېږي، ماشوم د مور په غېږ کې
خویندې او میندې یې ژېږي، ماشوم د مور په غېږ کې
سمبول د قتل عام دی، شپږمه ورځ د جدي
تور تم دی تور ماښام دی شپږمه ورځ د جدي
په څرخي پله کې عالمان، د ټانک د لاندې شهیدان شول
د وطن غوره مسلمان، د ټانک د لاندې شهیدان شول
زمونږ ښایسته ښایسته ځوانان، د ټانک د لاندې شهیدان شول
دا ظلم شوی زمونږ په قام دی، شپږمه ورځ د جدي
تور تم دی تور ماښام دی شپږمه ورځ د جدي

(دکتور رفيع الله عطاء)

اوس متحد شئ مسلمانو وړيو
شپږم د جدي سره بلا تېره شوه
چې د روسانو استعمار راغی
په ننگرهار او په تخار راغی
الله مو مل وو قهرمانو وړيو
په هره خوا مو واويلا تېره شوه
په گران وطن مو کربلا تېره شوه
چې د مرغومي جوړ شپږم شولو
واړه زاړه اخته په غم شولو
شوه خپلواکي مو ننگياليانو وړيو
د سره کمون سره اژدها تېره شوه
شپږم د جدي سره بلا تېره شوه
د عالمانو يې قتل عام جوړ کړ
وحشت ستم يې په اسلام جوړ کړ
شرمنده ولاړل باتورانو وړيو
خومره ناحقه ناروا تېره شوه
شپږم د جدي سره بلا تېره شوه
ښه شول خلقيان او پرچميان لاړل
دا د پردیو غلامان لاړل
بیرغ جگ ساتی تورياليانو وړيو
زمونږ په مېنه څه غوغا تېره شوه
شپږم د جدي سره بلا تېره شوه
خپل منځ جگړې پرېږدئ نور
پرې، جنبې پرېږدئ نور
لاس سره یو کړئ جنگياليانو وړيو
خومره ده ښه چې دا وبا تېره شوه
شپږم د جدي سره بلا تېره شوه
دا د خلیل د پیروانو کور دی
د غزنویانو ابداليانو کور دی
په وینو یې ساتی قدردانو وړيو
کله هیږي که «عطا» تېره شوه
شپږم د جدي سره بلا تېره شوه

هېڅه تېره نه شو د جدي شپږمه ورځ

شش جلدی هر سال تکرار می‌شده اما...

حمیدزاد

شش جلدی، سالروز تجاوز وحشیانه ارتش سرخ هر سال تکرار می‌گردد. روزی که سرآغاز بدبختی‌ها و خون‌ریزی در افغانستان بود. با تکرار این روز تجاوز، ظلم و بیدادگری قشون سرخ شوروی و دست پروردگان شان به یاد این ملت می‌آید و استبداد و فضای اختناق حاکم آن روزگار هنوز هم از صفحه دل این ملت فراموش نشده است. تجاوز استعمار سرخ و اشغال کشور توسط آنها و تداوم عمرنامیومون آیدای استعمار سرخ، پیامدهای ناگوار و تبعات زشت را بار آورد و از جمله:

- یک و نیم ملیون شهید؛
- به جای ماندن ملیون‌ها معلول، یتیم و بیوه زن؛
- آوارگی یک و نیم ملیون از هموطنان در داخل و خارج کشور؛
- تخریب بنیادهای فرهنگی، فکری و اجتماعی کشور؛
- از بین رفتن شهرها، قصبات، منازل مسکونی، ادارات دولتی و اماکن عامه؛
- تخریب مزارع، باغ‌ها و جنگل‌های طبیعی؛
- توقف کامل پروسه تعلیم و تربیه و بالاخره چندین دهه پسماندگی در این عرصه؛
- نابودشدن کامل بنیه اقتصاد کشور؛
- از دست دادن موقعیت سیاسی کشور در جهان و کشورهای همجوار؛
- به تاراج رفتن منابع و سرمایه کشور؛
- آنچه که اکنون شاهدش هستیم یعنی تداوم وضعیت ناگوار امروز کشور؛
- ترویج وابستگی و اتکا به دیگران؛
- و ...

این همه تبعات منفی این تجاوز بود.

مردم متدین این سرزمین، در این جنگ نابرابر بادستان خالی، ولی سرشار با ایمان و عشق به جهاد و آزادی کشور و دفاع از حریم مقدس خود، به مصاف مبارزه و جهاد شتاییدند و صحنه را برای متجاوزان وحشی و دست پروردگان هویت باخته داخلی تنگ گردانیدند و آنچه که در تصور حزب خلق و پرچم که همانا "شکست‌ناپذیری" بود، را از بین بردند و آیدای شان را نقش بر آب کردند.

این همه به یمن رشادت‌ها و قربانی‌های ملت مسلمان این سرزمین بود، در واقع این بزرگترین افتخار محسوب می‌شود که نصیب این ملت گردید. ولی آنها که دیروز در صف اشغال‌گران قرار داشتند و دست پرورده استعمار سرخ بوده و زمینه ساز تجاوز قرار گرفتند، و همچنان طیفی که با گریز از صف جهاد و مجاهدین، نه تنها مسئولیت انسانی و وطنی خود را ادا نکردند بلکه لب به مجاهدستیزی گشودند و

به آدرس جهاد واژه‌های رکیک به کار بردند، و به برکت جهاد امروز به وطن برگشتند و به ناز و نعمت رسیدند، با استفاده از وضعیت اسفبار بعد از پیروزی و کشمکش‌های که به اثر توطیه‌ها و مداخلات جوانب بیرونی در میان رهبران جهادی به وقوع پیوست، جهاد این ملت را به تیغ رد و نقد می‌کشند و مبارزات برحق مردم این سرزمین را نادیده می‌گیرند، بزرگ‌ترین جفا را در حق این ملت روا می‌دارند و مطمئن باشند که با این همه تبلیغات سوء شان به آدرس جهاد و مجاهد، هیچگاه صفحه‌های زرین مجاهدت‌های این ملت را نمی‌توانند مخدوش سازند و نمی‌توانند که این افتخار را از مجاهدین بگیرند.

- اما آنچه که اکنون لازم است و بایستی بدان پرداخت:
- تلاش برای زنده نگهداشتن افتخارات جهاد و پاسداری اندیشه مبارزه با متجاوزان.
- تقدیر از مجاهدین که در اعاده مجدو عظمت این سرزمین جهاد کردند و کشور را از حلقوم استعمار سرخ نجات دادند.
- نوازش یتیمان و بیوه‌زنانی که به خاطر آزادی این کشور، نان آوران خود را از دست داده‌اند.
- بازگشایی مکتب جهاد و ماندگار ساختن تاریخ جهاد و خاطرات روزگار مبارزه این ملت.
- توجه به یاد و گرامی داشت شهدا.
- ترویج فرهنگ دشمن‌شناسی، در همه ابعاد آن، شناختن دسیسه‌ها و توطیه‌های دشمن، شگردها و روش‌های او در سرکوب سازی مسلمانان و حرکت‌های اسلامی و بیداری دینی.
- معرفی درست جهاد و تفسیر واقعی از آن بایستی تقدیم گردد تا برداشت اشتباه‌ها در این مورد از بین برود.
- و بالاخره این جمله ببرکارمل را که خود از خوشخدمتی و بردگی خود آموخته بود، و در اخیر عمرش اظهار کرد، همواره محراق توجه داشت: بزرگترین درسی که در زندگی گرفتیم این بود که هیچ کشوری نمی‌تواند به اتکای نیروی خارجی به آزادی و استقلال و پیشرفت دست یابد. باید به اراده مردم احترام گذاشت و از استقلال کشور دفاع کرد. هر ملتی باید روی پای خود بایستد.
- با چنین کار می‌توان به پاسداری ارزش‌ها و افتخارات جهاد پرداخت و پوزه توطیه‌گران را به خاک مالید، واقعیت را پاس داشت.
- این مسئولیت ملت است و مسئولیت همانهاست که امروز سنگ جهاد را به سینه خود می‌کوبند و در اریکه قدرت نشسته‌اند و با پول‌های باد آورده به ناز و نعمت رسیده‌اند. عدم توجه اینها به افتخارات جهاد و به ارج‌گزاری مجاهدین، نوازش یتیمان و بیوه‌زنان، در واقع خود این‌ها جفا در مورد جهاد و مجاهد می‌کنند و جفا اینها بدتر از جفای است که کمونیست‌ها در حق جهاد، مجاهد و ملت روا می‌دارند.

د جدي ۶مه

به د چا هېره شي!

عبدالفتاح جواد

زمونږ په سيمه کې ډير خلک داسې شته چې د شوروي قواوو لخوا او يا له هغوی سره په جهاد کې شهيدان شوي دي، خو زه يې له جملې نه د يوه شهيد په اړه ليکم او هغه هم زما نیکه يعنې د پلار سکه تره (سيد عمر) دی:

نوموړی چې سپين ږيری او په ذهني توگه څه ناڅه معذور وو، د هجرت له تياتويي بېرته خپلې سيمې (د لوگر د وبندي) ته راوگرځيده او په سخت ژمي او واورو کې هم همدلته مېشت شو، پداسې حال کې چې ډير کم خلک او مجاهدين به په ژمي کې په دغه سيمه کې وو، نوموړی په جومات کې اوسيده، د شوروي قواوې چې سيمې ته راغلې نو ټول کورونه يې تلاشي کړل، جومات يې هم وکوت او ويې ليدل چې يو سپين ږيری په کې مېشت دی نو هماغلته يې ضربه کړی وو، د سيمې خلک چې د شوروي ځواکونو له وتلو وروسته سيمې ته را وگرځيدل ويې ليدل چې نوموړی شهيد په خپلو وينو کې ليت پيت پروت دی.

دا د کمونيزم د بريځو کړنې او جنايتونه دي چې نه ترې ځوان محفوظ پاتې شوی او نه سپين ږيری، نه ترې نه خوندي وو او نه ښځه، نه لوی تر خوندي وو او نه هم ماشوم، نه انسان ترې خوندي وو او نه حيوان، د انسان په جامه کې شرمېنان وو، چې هيڅ عاطفه او رحم يې نه درلود، هماغه وو چې د الله (ج) په مرسته او تاييد د يوه عاجز او تش لاسي ولس په لاس په گوندو شول.

اوس هم په افغانستان کې هماغه حالت روان دی، بهرني ځواکونه همداسې چلند او تعامل لري، هسې خو د بشري حقونو کتابونه گرځوي مگر په عمل کې د بشر وينه، آبرو، ژوند او حيثيت هغوی ته هيڅ ارزښت نلري، د اوسني استعمار کړنې او جنايتونه هم له شوروي ځواکونو نه کم ندي خو اوس حالات له هغه وخت سره يوه اندازه توپير لري او هغه پدې چې ددوی هر اقدام، بريد، جنايت او کړنه ډير ژر د ميډيا له لارې د نړيوالو په وړاندې لوڅيرې چې يو قوي انساني عکس العمل او غبرگون له ځان سره لري او دوی دې ته اړباسي چې د خپلې څيرې د لېږدنکولو نه د ځان ساتلو په موخه له احتياط نه کار واخلي.

د معاصر استعمار د کړنو او جنايتونو په اړه ميډيا يې وسایل هم فعال دي او هغه له ځان سره خوندي کوي او داسې ادارې او مراکز هم شته چې هغه ثبتوي او د تاريخ پاڼو ته يې سپاري، هغه کار چې د تيرو استعماروونو پرمهال يا ممکن نه وو او يا خو ورته پوره توجه نده شوې.

زه به د څلورو کلونو ماشوم وم چې د ثور کودتاچيانو هجرت او هيواد پرېښودو ته اړويستو، يوازې مونږ نه بلکې د سيمې او شا او خوا کليو ټول خلک و خوځيدل او گاونډي ملک ته ولاړل، دا اوس هم چې زموږ د سيمې له خلکو نه پوښتنه وکړې، د هغه مهال ستونزې درته کتار کړي، سړي، ښځې او ماشومان به پلي ب دښتو او غرونو کې روان وو، خلک په منډه او تيښته له کوره ولاړل، پدې نه پوهيدل چې چيرته ځي؟ او هلته به يې ژوند څه ډول تيرېږي؟ د کور ټول سامان او د ژوند ټول وسايل او اسباب همداسې پاتې شول، ټول پدې تصور چې نور نو پدې وطن کې د مسلمان ژوند نشي کيدلای، يا به سر بایلي او يا عقیده، نو د عقيدې د خوندي ساتلو په موخه يې هجرت وکړ او د خپل کلي او کور د عزت ژوند يې پرېښود او د بې کورۍ يو ستونزمن ژوند يې غوره کړ.

وروسته چې د جدي شپږمه پيل شوه او د شوروي د ځواکونو يو سيل افغانستان ته راغی او دلته يې په خپلو ټانکونو راورې نانځکه (ببرک کارمل) د واک په څوکۍ کيناوه نو د وړاندې پيل شوې غميزه نوره هم پسې سخته شوه او د هجرتونو سلسله يې پراخه کړه، د جهاد او مقاومت جذبه ځپانده شوه، د شوروي ځواکونو خلاف د تبر، لور او چره ييز تويک په وسيله پاڅون وشو، او بالاخره ټول هيواد د يرغلگرو ځواکونو لپاره سره تېی شو.

شورويان ډير وحشي وو او چې کومې سيمې ته به ورغلل نو يو مخ به يې انسانان او څاروي ټول له تيغه تيرول، د هغوی د وحشت او جنايت داستانونه که وليکل شي نو په ټوکونو ټوکونو کتابونه به ترې جوړ شي، چې له بده مرغه پدې اړه ډير کم کار شوی دی او اوس ددې ويره شته چې زموږ د ځوان نسل له ذهن نه د شوروي د لس کلن يرغل په اړه خاطري او معلومات تې او بيخي لمنځه ولاړ شي، او راتلونکي نسلونه خو به بيخي له دغه تاريخ نه ناخبره وي او دا په هيڅ صورت د يوه ولس لپاره معقوله نده، ځکه چې ډير ځله د دغه راز غفلت او سستۍ له امله د تاريخ په پاڼو کې ناځوانه او نامرده خلک مظلومانو ته د ظلم او ظالمانو ته د مظلوم جامه وراغوندي.

دا اوس هم وخت تير ندی مونږ بايد هر يو چې د قلم په څوکه څه منظم او مرتب توري ليکلای شي، دا اقدام وکړو چې زموږ په سيمه کې د شوروي د مهال څومره جنايتونه شوي دي هغه د راپور په بڼه ثبت وکړو، د جهاد د مهال له خبرونو نه د هغه وخت انځورونه ورسره پيدا کړو او د هغه مهال جهادي اتلان او شهيدان هم ثبت او وليکو.

گشایش دفتر ساحوی جمعیت اصلاح در شهر فیض آباد

ایشان این محفل را که در مسجد برنامه ریزی شده بود یادی از همان مجالس اصحاب رسول اکرم صلی الله علیه وسلم که سرآغاز انقلاب انسان ساز بشریت است، خواند.

سپس استاد عبد القادر نایل استاد پوهنخی شرعیات پوهنتون کابل صحبت نموده و فرمودند: فعالیت جمعیت اصلاح یک کار جدید نیست بلکه تذکری است به همان معتقدان و خطوط فکری گذشتگان ما، بناءً دعوت اسلامی یک ضرورت اجتماعی است.

سپس استاد فضل الدین تقی عضو شورای علمای ولایت بدخشان صحبت نموده مشکلات و مصیبت های موجود در جوامع را که واقعاً تلخ و رنج آور است بر شمرده سرمنشأ همه آنها را نبود فهم دقیق از دین و یا عمل نکردن به قرآن و سنت گهر بار رسول اکرم صلی الله علیه وسلم دانست.

از صحبت کننده گان دیگران محفل محترم مولوی صاحب عبد الرحمن انوری بود که ایشان در جمع صحبت های شان ترکیز به این نمودند که علماء ما باید عامل باشند تادیگران به عنوان الگو و نمونه آنها را بپذیرند و از فعالیت های

جمعیت اصلاح قدر دانی نموده و وعده همکاری همه جانبه دادند. آخرین سخنور این محفل محترم استاد نصیر احمد نویدی رئیس شورای مرکزی جمعیت اصلاح بود که ایشان در ابتدا جمعیت اصلاح و اهداف آنرا یکبار دیگر مختصراً به معرفی گرفتند و امت اسلامی را طبق هدایت قرآن عظیم الشان امت وسط خوانده فرمودند که باید سایر امت ها کجی ها و اشتباهات شان را از طریق همین امت ترتیب و تنظیم نمایند.

استاد نویدی همچنان افزودند که جمعیت اصلاح می خواهد دین مقدس اسلام به عنوان یک نظام کامل در ابعاد فرد، خانواده و جامعه حاکم شود. جمعیت اصلاح در نقش پای رسالت انبیاء علیهم السلام گام میگذارد تا اقامه دین شود و تحقق این اهداف بدون موجودیت افراد مصلح و دعوت گران صادق ممکن نیست. بناءً برای نیل به این آرمان والا با استفاده از وسایل مشروع و متنوع از قبیل موسسات تحصیلی، تعلیمی، مدارس دینی، مطبوعات، رسانه ها و خدمات اجتماعی تلاش می نماید.

دفتر ساحوی جمعیت اصلاح افغانستان در شهر فیض آباد ولایت بدخشان روز پنجشنبه ۳۰ قوس با حضور داشت استاد نصیر احمد نویدی رئیس شورای مرکزی جمعیت اصلاح، استاد محمد عاطف مسئول زون شمال جمعیت اصلاح، علمای جیدولایت بدخشان، شماری از استادان پوهنتون، اعضا و بزرگان دفاتر ساحوی زون شمال و برخی از علماء، محصلین و دانشمندان ولایت بدخشان رسماً افتتاح و به فعالیت آغاز کرد. در محفلی که به همین مناسبت در مسجد فیض حلاف شهر فیض آباد و در مجاورت دفتر ساحوی فیض آباد تدویر یافته بود ابتدا آیاتی از کلام الله مجید توسط محترم قاری عبدالحلیم منیب عضو دفتر ساحوی فیض آباد تلاوت گردید.

سخنران اول مجلس محترم صنعت الله جويا استاد تحصیلات عالی

بدخشان بود در بخش سخنان شان تشریف آوری مهمانان را خیر مقدم گفته و ضمن توصیف از این برنامه فرمودند: انشاء الله گشایش دفتر جمعیت اصلاح در فیض آباد باعث خلق انگیزه به جوانان و ملت مجاهد بدخشان خواهد گردید و همچنان در رابطه

به اخلاص در تمام فعالیت ها و در همه شئون زندگی، مبارزات فرهنگی دشمنان و خطرات آینده آن ترکیز نموده و کار دعوت را یگانه راه حل این معضل خواندند.

بعداً رشته سخن به استاد محمد عاطف مسئول زون شمال جمعیت اصلاح سپرده شد که ضمن معرفی جمعیت اصلاح و تشریح مختصر فعالیت های آن، کار بخاطر تغییر و اصلاح جامعه را وجیهه دینی و ضرورت بشری و اجتماعی دانست.

استاد عاطف در ادامه سخنان خود گفتند: افتتاح و گشایش دفتر جمعیت اصلاح در بدخشان یک گام موثر در فهماندن صحیح و درست اسلام به نسل جوان است و نهادینه کردن اخلاق و ارزش های اسلامی به شیوه واسلوب منظم و با حکمت و وظیفه ماست.

سپس محترم مولوی ذبیح الله عتیق رئیس شورای ولایتی بدخشان به سخنرانی پرداختند.

دروه ترجمه و تفسیر

در شهر کابل برگزار گردید

گزارش از: محمد حامد پوپلزی

اثر نا آگاهی آنها از هدایات قرآنی میباشد توسعه تعلیم قرآن کریم و رساندن آن برای جهانیان مسؤولیت هر مسلمان است اگر ما هم تلاش های خود را در این راستا به خرج دهیم، خانواده و جامعه خود را آراسته به زیور تعلیم قرآنی بسازیم، بدون شک بهره مند نعمت نظام قرآنی می شویم که این امر، نجات و سعادت ما را در هر دو جهان تضمین می کند.

بعداً شیخ القرآن مولوی عبدالسلام عابد به سخنرانی پرداخته فرمودند: هدف ما از ایجاد دوره های تفسیر قرآن کریم و دیگر درس های مفید ایجاد صف واحد میان مسلمانان و از بین بردن اختلافات و تعصبات قومی، سمتی، زبانی و محکم ساختن رابطه اخوت و برادری در میان مسلمانان میباشد.

هدف ما رساندن فهم صحیح فقه امام ابوحنیفه میباشد و از بین بردن تمام خرافات و گمراهی های که بنام دین ارایه می گردد، می باشد.

فکر ما فکر قرآنی بوده و ما بغیر از آن هیچ فکر دیگر را نمی پذیریم.

سپس مولوی شهزاده شاهد نماینده مردم ولایت کنر در پارلمان صحبت نموده گفتند:

الله متعال با علما، دین خویش را در هروقت حفاظت می نماید، این مسؤولیت و رسالت علمای دینی میباشد که برای مردم همچو دوره ها را دایر نمایند.

و عامه مردم نیز مسؤولیت دارند تا در این درس ها شرکت کنند و بر معلومات دینی شان بیفزایند.

این کنفرانس به ساعت یازده قبل از ظهر با دعائیه شیخ القرآن مولوی صاحب عبدالسلام عابد به پایان رسید.

این دوره تفسیر همه روزه از ساعت ۸ صبح الی ۱۱:۳۰ قبل از ظهر جریان دارد.

دوره ترجمه و تفسیر قرآن کریم در مسجد جامع حاجی عبدالرحمن توسط شیخ القرآن مولوی عبدالسلام عابد برگزار گردید.

در آغازین این دوره، اول جدی، کنفرانس بزرگداشت از تفسیر قرآن کریم برگزار گردید، که در آغاز قاری صاحب عبدالحمید مؤذن مسجد حاجی عبدالرحمن با تلاوت قرآن کریم آغاز گر این محفل پر شکوه گردید.

سپس استاد نور محمد عطائی عضو کمیته فرهنگی مسجد جامع حاجی عبدالرحمن و یکی از مسؤولین برگزاری دوره تفسیر قرآن کریم، ضمن تشکری از مسؤولین مسجد گفتند: در شرایط فعلی برگزار نمودن دوره های تفسیر، سیرت و فهم دین یکی از ضروریات جامعه ما میباشد و باید همه ما تلاش نمائیم تا فهم درست از اسلام را برای همه هموطنان خود برسانیم.

استاد عطائی از فامیل مرحوم حاجی عبدالرحمن تشکری نمودند که

باتاسیس مسجد جامع در داخل شهر زمینه فراگیری دوس قرآنی را مساعد نمودند و همچنان بخاطر کمک و همکاری شان به دوره تفسیر قدردانی نمودند، استاد عطائی از اشتراک کننده گان دوره تفسیر خواست که الی ختم دوره تفسیر نظم و آداب مسجد را رعایت نموده، در پاک و نظافت مسجد با مسؤولین مسجد همکاری باشند.

سپس دکتور عبدالصبور فخری رئیس جمعیت اصلاح افغانستان و استاد پوهنتون کابل به سخنرانی پرداخته فرمودند: قرآن کریم عامل حل همه مشکلات و دشواری های بشریت است، امروز که جهان بشریت گرفتار نا آرامی، مصایب و ناملایمات شده به